

Boj s šířením dezinformací v oblasti ochrany obyvatelstva

Bc. Michaela Hermanová

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Hermanová**
Osobní číslo: **L22364**
Studijní program: **N1032A020002 Bezpečnost společnosti**
Specializace: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Boj s šířením dezinformací v oblasti ochrany obyvatelstva**

Zásady pro vypracování

- Na základě provedené rešerše zpracujte teoretický vstup do dané problematiky.
- Seznamte se s existujícími případy dezinformací v České republice a ve světě.
- Analyzujte dostupné nástroje pro boj s dezinformacemi.
- Vytvořte model metodického postupu ověření pravdivosti informací.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. GREGOR, Miloš a Petra MLEJNKOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4.
2. HEICKERÖ, Roland. *The dark sides of the Internet: on cyber threats and information warfare*. Frankfurt am Main: Peter Lang, ©2013. ISBN 978-3-631-62478-4.
3. ŘEHKA, Karel, 2017. *Informační válka. XXI. století*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2770-2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Petr Svoboda, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 26.04.2024

Jméno a příjmení studenta: Bc. Michaela Hermanová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku šíření dezinformací v oblasti ochrany obyvatelstva. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou část a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s dezinformacemi, legislativní rámec a bezpečnostní strategické dokumenty, které s problematikou dezinformací souvisí. Praktická část představuje dezinformační platformy a platformy, které proti dezinformacím bojují. Také představuje metody, které pomáhají předcházet šíření dezinformací a nástroje, které pomáhají identifikovat dezinformace a snížit tak negativní dopad na společnost. Konkrétní postupy při práci s dezinformacemi jsou znázorněny pomocí diagramů.

Klíčová slova: dezinformace, propaganda, zranitelná skupina osob

ABSTRACT

The diploma thesis focuses on a matter of disinformation spread in the area of population protection. It is divided into two segments: theoretical framework and practical application. The theoretical segment of the thesis consists of an identification and definition of basic terminology concerning disinformation and its spread, an exploration of the relevant legal framework, and a review of strategic security documents connected to the topic. The practical application segment presents and describes specific disinformation platforms as well as platforms that focus on countering disinformation spread. It also presents helpful prevention methods and tools that assist with the identification of disinformation and lower the negative impacts of disinformation on society. Diagrams represent specific techniques and procedures for working with disinformation.

Keywords: disinformation, propaganda, vulnerable group of people

Ráda bych poděkovala panu Ing. Petru Svobodovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení, velmi cenné rady a připomínky při tvorbě této práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu během celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 POJETÍ DEZINFORMACÍ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA	12
2 VYMEZENÍ POJMŮ	13
3 ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ RÁMEC	23
3.1 TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA	23
3.2 HLAVNÍ ZÁKONY	23
3.3 DALŠÍ ZÁKONY A VYHLÁŠKY.....	24
3.4 PRÁVNÍ RÁMEC PRO MÉDIA	24
4 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGICKÉ DOKUMENTY	26
4.1 VÝROČNÍ ZPRÁVA BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBY ZA ROK 2022	26
4.2 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2023	26
4.3 OBRANNÁ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2023	27
4.4 AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI 2016	28
4.5 NÁRODNÍ STRATEGIE KYBERNETICKÉ BEZPEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY 2021 - 2025	28
4.6 KONCEPCE OCHRANY OBYVATELSTVA DO ROKU 2020 S VÝHLEDEM DO ROKU 2030	30
4.7 ZPRÁVA O SITUACI V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2021	31
5 GLOBÁLNÍ INDEX MÍRU	33
DÍLČÍ ZÁVĚR	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
6 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST	37
6.1 ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ.....	39
6.2 VÝVOJ DEZINFORMACÍ V LETECH 2019 – 2021 V EU A ČR.....	40
7 ZRANITELNÁ SKUPINA OSOB	42
8 PLATFORMY VYTVÁŘEJÍCÍ DEZINFORMACE	43
8.1 ČESKÉ PROSTŘEDÍ	43
8.2 ZAHRANIČNÍ PROSTŘEDÍ.....	44
9 PLATFORMY PRO BOJ S DEZINFORMACEMI	46
9.1 ČESKÉ PROSTŘEDÍ	46
9.2 ZAHRANIČNÍ PROSTŘEDÍ.....	47
9.2.6 The Washington Post Fact Checker	48

10	NÁSTROJE PRO BOJ PROTI DEZINFORMACÍM.....	50
10.1	CENTRUM PROTI TERORISMU HYBRIDNÍM HROZBÁM	50
10.2	DIMEFIL.....	50
10.3	INICIATIVA SNÍH Z.S.	52
10.4	CZ.NIC	52
10.5	NÁSTROJE K OVĚŘENÍ TEXTU A DEZINFORMAČNÍHO WEBU.....	52
10.6	NÁSTROJE PRO OVĚŘENÍ FOTOGRAFIÍ A OBRÁZKŮ	54
10.7	NÁSTROJE PRO OVĚŘENÍ DEEPPFAKE VIDEÍ	56
10.8	NÁSTROJE KRIZOVÉ KOMUNIKACE	57
10.9	NÁSTROJE STRATEGICKÉ KOMUNIKACE.....	58
11	METODY OVĚŘOVÁNÍ DEZINFORMACÍ.....	59
11.1	METODA FACT-CHECKING	59
11.2	PREBUNKING	59
11.3	METODA DEBUNKING	60
11.4	KRITICKÉ MYŠLENÍ.....	61
11.5	RESIST PŘÍRUČKA PRO BOJ S DEZINFORMACEMI.....	61
12	PŘÍPADY DEZINFORMACÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH ANALÝZA (V ČR A VE SVĚTĚ, JEJICH VLIV A ANALÝZA)	64
12.1	STŘELBA NA FILOZOFICKÉ FAKULTĚ UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE	64
12.2	PREZIDENT ZELENSKYJ A PŘEDSTAVITELÉ EU ZNEUŽITÍ VE FOTOMONTÁŽI	67
12.3	COVID-19.....	70
12.4	DEZINFORMACE A UMĚLÁ INTELIGENCE.....	71
13	METODICKÝ MODEL POSTUPU OVĚŘENÍ PRAVDIVOSTI INFORMACÍ.....	73
13.1	NÁVRHY A OPATŘENÍ	74
	ZÁVĚR	75
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	77
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	84
	SEZNAM OBRÁZKŮ	85
	SEZNAM TABULEK.....	87

ÚVOD

Dezinformace a šíření dezinformací je v posledních letech jedním z důležitých fenoménů, který zasahuje do mnoha oblastí lidského života a který by se neměl přehlížet. Šíření dezinformací a jejich dopad na společnost či zranitelnou skupinu osob, může mít vážný vliv na smýšlení lidí, jejich zdraví a mezilidské vztahy. Také šířením dezinformací a lží dochází k narušení důvěry ve státní instituce, narušení kritické infrastruktury a ohrožení demokratických hodnot.

Téma práce bylo zvoleno z důvodu vnímání nálady ve společnosti spojené především s proběhlou pandemií Covid-19, probíhající válkou mezi Ukrajinou a Ruskem, proběhlými prezidentskými volbami v České republice v roce 2023 a také s tragickou událostí střelby na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze koncem roku 2023. Všechny tyto události s sebou nesly mnoho spekulací, narativů, dehonestujících informací, lží a dezinformací.

Základním cílem této práce je poskytnout co nejširší teoretický vstup do problematiky spojené s dezinformacemi, propagandou, zmanipulovanými obrázky a deep fake videi. Vytvořit dezinformaci je v podstatě jednoduché, avšak její identifikace a ověření vyžaduje určitý čas, použití nástrojů a metod. V praktické části práce jsou představeny platformy, které dezinformace šíří a zároveň jsou představeny platformy, které proti dezinformacím bojují pomocí ověřování a pravidelného monitoringu. Také je zde uvedeno několik nástrojů, které se prostřednictvím instalace add-on doplňku do internetového prohlížeče snaží identifikovat webovou stránku s pochybným obsahem. V případě, že je u dezinformace uveden obrázek, často bývá upraven tak, aby byl v souladu s textem. I tyto obrázky se dají pomocí nástrojů pro ověření obrázků identifikovat a prověřit, zda bylo s obrázkem manipulováno.

Denně je člověk obklopen velkým množstvím informací a mnohdy je velmi těžké rozpoznat, zda se jedná o důvěryhodnou informaci nebo byla podstata informace upravena za účelem poškodit určitou osobu, instituci nebo vystrašit veřejnost. Tato práce se zaměřuje na ucelený přehled, jak je možné informace ověřovat.

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Základním cílem této práce je poskytnout teoretický vstup do problematiky dezinformací, seznámení se s jednotlivými dezinformačními platformami a platformami, které s těmi dezinformačními bojují a navržení metodického modelu ověřování dezinformací pomocí dostupných metod a nástrojů.

Dílčí cíle diplomové práce

- Rešerše problematiky dezinformací a souvisejících pojmů.
- Přehled dostupných nástrojů pro identifikaci dezinformačních webů.
- Aplikace nástrojů pro identifikaci obsahu konkrétních případů.
- Model metodického postupu ověření pravdivosti informací.

Použité metody

- Sběr dat a informací – metoda byla využita při rešerši v teoretické části práce a následně byla využita v praktické části, kde poskytla podklad pro jednotlivé dílčí cíle.
- Analýza dokumentů – metoda byla využita v teoretické části práce k posouzení strategických bezpečnostních dokumentů.
- Syntéza – metoda byla využita ke sjednocení poznatků z teoretické části práce.
- Modelování – využití při zpracování vývojového diagramu a swimline diagramu, které zobrazují jednotlivé postupy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POJETÍ DEZINFORMACÍ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

„Ochrana obyvatelstva je soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů, dalších subjektů a jednotlivých občanů směřujících k minimalizaci dopadů mimořádných událostí na životy a zdraví obyvatelstva, majetek a životní prostředí. Ochrana obyvatelstva samozřejmě není zaměřena pouze na ochranu obyvatelstva za válečného stavu, ale i v případech ohrožení civilními hrozbami, jako jsou například provozní havárie, živelní pohromy, epidemie apod. Rovněž nelze opomenout hrozbu terorismu, která v posledních letech stále sílí.“ (Zpěvák et al., 2014)

Kratochvílová (2013) uvádí opatření ochrany obyvatelstva v České republice, které je postaveno na těchto principech:

- ochrana obyvatel náleží státu,
- ústředním orgánem je ministerstvo vnitra,
- odpovědnost za ochranu obyvatelstva je rozložena na všechny úrovně veřejné správy,
- řešení následků mimořádných událostí a zmírnění dopadů krizových situací a opatření s nimi související budou použita i v období válečného stavu,
- odpovědnost za ochranu života, zdraví a majetku je uložena příslušnými zákony,
- profesní organizace tvoří základní jádro výkonných složek a jsou doplňovány ostatními složkami subjektů právnických a fyzických osob,
- široká informovanost veřejnosti je prostředkem, který pomáhá k účinnější sebeochraně obyvatelstva.

K ochraně obyvatelstva se váže i pojem sociální terorismus, který dle Boldi (2022) představuje hrozby a zločiny páchané ve virtuálním světě. Za nejvyšší stupeň ohrožení národní bezpečnosti považuje neschopnost společnosti rozlišit lži od pravd či správně vyhodnotit zavádějící obsah dezinformačních webů. Sociální teroristé napadají principy právního státu a šířením dezinformací vyvolávají v lidech nedůvěru, strach a nenávisť a budí tím celkový chaos ve společnosti. Šíření dezinformací se dotýká i činnosti ústavních činitelů, národního hospodářství, narušuje sociální stabilitu a mezilidské vztahy, digitální suverenitu a také národní infrastrukturu, která je nezbytná pro každodenní fungování země. Všechny vyjmenované aspekty mohou mít dopad na životy a zdraví lidí.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

K porozumění problematice dezinformací je potřeba vymezit základní pojmy. Pojem dezinformace je často dominujícím označením pro všechny informace se zavádějícím obsahem. V kontextu dezinformací se lze setkat s mnoha dalšími pojmy, které mají stejný cíl, a to zaměňovat obsah informace a tento zaměněný obsah dále šířit společností, proto je důležité se s těmito pojmy seznámit.

2.1 Informace

Boese (2019) uvádí, že informace jsou tak dobré, jako jejich zdroj. To by měla být základní myšlenka boje s dezinformacemi. Každá mediální zpráva, vědecký objev nebo článek, by měl mít zdroj, odkud pochází a v případě, že je tento zdroj nespolehlivý, může se i informace jevit jako nespolehlivá. Stejskal (2023) definuje informaci jako něco, co stojí na pomezí mezi událostí a zprávou. Informace se tak stává vnějším projevem události.

Požár (2005) označuje informace za odraz reality v určitém okamžiku a proto je nelze měnit. V běžném životě se informací rozumí zpráva v novinách, televizi, rozhlasu či výstup z rozhovoru nebo diskuze. Všeobecné informace mají sloužit k správnému zorientování ve společenském prostředí, veřejném mínění, chování a přizpůsobování se.

2.2 Dezinformace

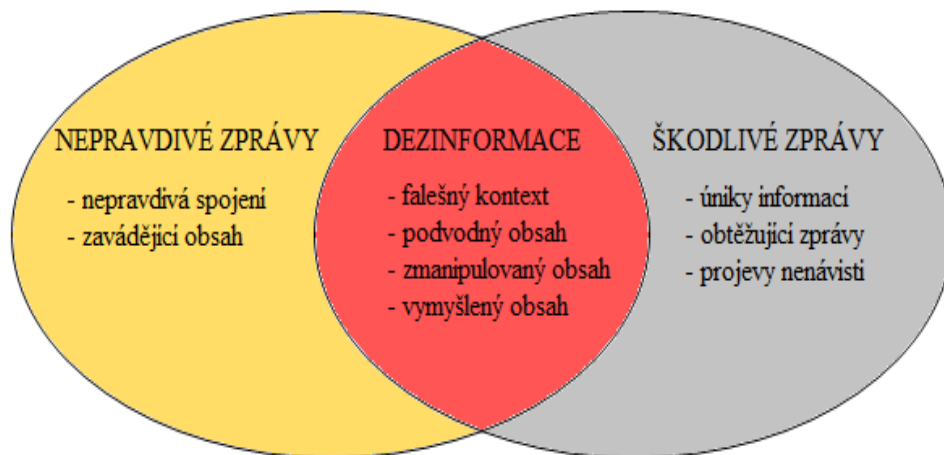
Pojem dezinformace pravděpodobně pochází z ruského *дезинформация* [dezinformacija], který byl prvně zaznamenán v roce 1949, jak uvádí např. Oxford English Dictionary. Jedná se o šíření záměrně nepravdivých informací, systematické a úmyslné klamání s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory konzumentů ve vztahu k jinému státu či médiím. Hlavními aktéry jsou především státní subjekty a jejich odnože. (Ministerstvo vnitra České republiky, © 2023)

Portál Council of Europe ve svém elektronickém informačním periodiku *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making* (2017) vymezil pojem dezinformace jako informace, které jsou záměrně vytvořené, jsou nepravdivé a jejichž cíl je poškodit velký okruh osob, skupin, organizací či státu.

Dále dezinformace dělí:

- Mis-informace - informace, které jsou nepravdivé, ale jejichž cílem není způsobit jakoukoliv újmu.

- Mal-informace – informace, které jsou založeny na reálných skutečnostech, jejichž hlavním cílem je poškození osob, organizací nebo státu.

Obrázek 1: Prolínání špatných informací (INFORMATION DISORDER : Toward an interdisciplinary framework for research and policy making, 2017) (zpracování: vlastní)

2.3 Dezinformační vlna

Cílené šíření dezinformací s velkým dopadem a velkou intenzitou může představovat hrozbu pro zájmy České republiky. Dezinformační vlnou se rozumí masivní šíření dezinformací za použití moderních technologií, které využívá šedá místa informačního prostoru. K šíření dezinformační vlny jsou využívány sociální sítě, e-maily, umělá inteligence, deepfake videa a dezinformační platformy. Prostřednictvím těchto technologií dochází k ovlivňování společnosti formou šířením polopравd a zfalšovaných informací, účelového očerňování osob a také podněcováním k nenávisti vůči skupině osob. (Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně, 2022)

2.4 Fake news

Pojem fake news dle Koukolíka (2021) nemá dobrý český ekvivalent, v podstatě se jedná o lživé či vědomě zavádějící zprávy, které jsou prezentovány jako skutečnost. Tímto pojmem lze označit jakýkoliv druh nepravdivé nebo zavádějící informace. Pennycook a Rand (2021) definují fake news jako uveřejněnou zprávu na internetu, která se podobá skutečnému obsahu dotčeného tématu, avšak tento obsah je vymyšlený či krajně nepřesný. Koukolík (2021) dále zmiňuje, že masivní šíření fake news umožňují především sociální sítě. Největší šíření bylo zaznamenáno v průběhu prezidentské kampaně v Spojených státech amerických (dále jen „USA“) v letech 2016-2020 a v době pandemie Covid-19.

2.4.1 Backfire effect

Šíření fake news mohou způsobit i důvěryhodná média, která přebírají obsah ze sociálních sítí a opakovaně o něm debatují, analyzují ho a doplňují. Tím je prohloubena víra v nesmyslnost, lživost a vymyšlenost obsahu. A nakonec se obsah, který byl na počátku důvěryhodný, stává v očích konzumenta velmi pochybným. (Koukolík, 2021)

2.5 Hoax

Zprávy, které se šíří především pomocí internetu a které jsou svým charakterem poplašné a často se vyskytující jako řetězové, se nazývají hoaxy. Nejvíce využívaný způsob pro šíření hoaxy je prostřednictvím e-mailové komunikace a sociálních sítí. Pomocí těchto kanálů se zprávy šíří bleskovou rychlostí a vyzývají koncového příjemce k dalšímu rozeslání. Hoaxy mohou mít zábavnou nenásilnou obsahovou formu – např. „pošli tuto zprávy dalším osobám a splní se Ti všechna přání.“, nebo mohou mít formu falešné žádosti o pomoc, urgentní až citově vydírající obsah, či poplašné varování před nákazou nemoci.

Při rozesílání hoaxy dochází nejen k obtěžování příjemce, ale rovněž může dojít ke zneužití citlivých údajů a také k dehonestaci osoby, které zprávu přepošle dalším příjemcům. Taková zpráva mnohdy obsahuje mnoho e-mailových adres předešlých příjemců, což zvyšuje riziko zneužití e-mailové adresy a také šíření počítačového viru. (Gregor, 2018) Také Sedlák, Konečný a kolektiv (2021) uvádí, že důsledkem těchto řetězových mailů, které šíří nebezpečné dezinformace a poplašné zprávy, je zbytečné přetěžování linek a serverů a také snižování důvěryhodnosti odesilatele.

2.6 Měkká fakta

Přístup k velkému množství informací, poskytuje možnost dozvědět se pravdivé informace. Dostupné pravdivé informace byly v minulosti pro diktátory tak děsivé, že se je snažili potlačovat. Naopak v současnosti nejsou politická vyjádření často pravdivá, jsou spíše zavádějící či upravená tak, aby politik ve své roli působil přesvědčivě. Měkká fakta pracují s tvárnou realitou a výsledkem je vlastní verze argumentu pro či proti, která působí nestranně, relevantně a nedotknutelně. (Pomerantsev, © 2019)

2.7 Propaganda

Pojem propaganda pochází z latinského *prōpāgāre*, což znamená rozhlašovat nebo rozšiřovat. Dle britského historika českého původu Zbyňka Zemana se propaganda dělí na tři směry, které specifikují zdroj propagandy.

2.7.1 Bílá propaganda

Bílá propaganda využívá pravdivé a objektivní informace. Tyto informace mohou ovlivnit veřejné mínění, mobilizaci obyvatelstva nebo mohou sloužit k propagaci určitého uskupení či činností. Typickým příkladem jsou kampaně, které nabádají k očkování.

2.7.2 Černá propaganda

Opakem bílé propagandy je černá propaganda, která využívá polopravdy, věrohodně působící dezinformace a dehonestaci. Tyto informace působí skrytě a zdroje jsou velmi zavádějící či falešné. Hlavním cílem je oslabit a poškodit protivníka. V roce 2016 byly touto propagandou poškozeny americké prezidentské volby. Kandidátka Hillary Clinton byla skandalizována množstvím dezinformací, u kterých nebylo jisté, jak vážně jsou myšleny. Například zprávou o adopci malého mimozemšťana, viz Obrázek 2.

Obrázek 2 Titulek Weekly World News (Arkansas Democrat-Gazette, 2016)

2.7.3 Šedá propaganda

Středem mezi bílou a černou propagandou je šedá propaganda. Ta se může jevit jako neutrální až pozitivní. Využívá informace, založené na pravdivém základě. Hlavním znakem je, že tyto informace nemohou být spolehlivě ověřeny a jejich zdroj také nemůže být ověřen. K šíření šedé propagandy jsou využívána převážně neutrální média, která jsou většinou jen zprostředkovatelé a to činí z šedé propagandy jeden z nejtajemnějších typů propagandy. (Gregor, 2018)

2.8 Spin doctoring

Volně tento pojem lze přeložit jako účelové překrucování, falšování, zamlčování či popírání důležitých věcí. I odvrácení pozornosti prostřednictvím jiných informací nazývaných tzv. „kouřová clona“ je účelovou taktikou pro účelové popírání věci. (Tomandl, 2012) Spin doctoring manipuluje s informacemi a předkládá pouze takové informace, které mají konzumenta přesvědčit o dané věci, ostatní fakta jsou popírána. (Halada, 2015)

2.9 Bullshitter

České označení tohoto pojmu je žvanilové. Jedná se o osoby, které realizují podvodnou až zavádějící prezentaci myšlenek, pocitů a činů. Žvanilové jsou aktivní, když aktuální téma, o kterém se mluví, je širší a hlubší než jejich znalost věci. Žvanilové spadají do těchto tří kategorií žvanění:

1. **Prázdňá tvrzení** – charakteristické lhostejností k pravdě či k pravdivému zkoumání, tvrzení bez základů logiky, nejasná tvrzení a tvrzení bez důkazů.
2. **Zatemňování** – při této složce dochází k matení pojmů, mlžení informací a nejistým vztahům.
3. **Komunikace** – při komunikaci mezi stranami dochází k lhostejnosti, uhýbajícím manévřům ve vztahu k pravdivým informacím.

Brandoliniho princip říká, že množství energie nutné k zamítnutí žvástu je o řád větší, než je množství energie nutné k jeho vytvoření. (Koukolík, 2021)

2.10 Konspirační teorie

Konspirační teorie se snaží ovlivnit širší svět, pozměnit tok dějin či získat z určité teorie výhodu. Obvykle na konspiračních teoriích pracují lidé tajně, tím uvolňuje prostor

pro zavádějící teorie. Jakákoliv podivná teorie, budí zájem veřejnosti a možnost zjistit něco tajného, dosud zatajovaného se stává velmi atraktivní. (Phillips, Elledge, 2023)

2.11 Trolling

Tento pojem je pravděpodobně odvozen od pojmu trawler, tj. rybářská loď, která za sebou vleče síť, do níž se chytají ryby. Internetoví trollové bývají anonymní. Cílem trollingu je pomocí bezcitných výroků šokovat, ublížit a vyvolat nesouhlasný odpor. Tím, že jsem anonymní, domnívají se, že jsou beztrestní. V komentářích trollů se často vyskytuje rasismus, mysogynie, homofobie a nenávisť vůči všemu a všem. Trolling se stal hlavním proudem hlavně v politice. (Koukolík, 2021)

Podle Alvarové (2017) slovo troll je původem ze Skandinávie. Označuje postavu mytologie severských států. Jsou to buď trpaslíci, kteří se vyznačují zákeřností nebo obři, před kterými je důležité mít se na pozoru. Proč se však internetoví provokatéři označují jako troll, není známo.

Troll či samotný trolling je spíše v souladu s odvozením pojmu trawler, kdy formou výroků jsou chytáni (do sítě) konzumenti (ryby), kteří s nesouhlasným obsahem komentářů souhlasí. (Koukolík, 2021 in Alvarová 2017)

2.12 Trollí farma

K ovlivňování veřejného mínění, nálady a názoru prostřednictvím sociálních sítí působí tzv. Trollí farma. Jedná se o speciální pracoviště, které pod vlivem především Kremelského režimu působí na sociálních sítích a snahou této trollí farmy je nabourávat a rozvracet internetové diskuzní fórum. Jedná se o komentáře pod příspěvky, které mají nenávislný charakter, propagandistické smýšlení a podněcují sporu mezi národy. Trollové postupují podle předem stanoveného plánu a dokáží vzájemnou názorovou rozepří ovlivnit další názory veřejnosti. (ČT edu, 2022)

2.13 Elfové

Mezi elfy patří nejen novináři, ale i programátoři, hasiči, lékaři a všichni ti, kteří se rozhodli bojovat proti dezinformacím na sociálních sítích. Stejně jako trollové jsou anonymní, avšak jejich záměrem je touha po pravdě. (Česká televize, 2018)

2.14 Umělá inteligence

Umělou inteligencí, známou pod zkratkou AI (artificial intelligence) se rozumí automatický stroj, který pomocí kroků algoritmů dokáže plnit zadané úkoly. AI disponuje obrovským množstvím dat k rychlému a odbornému řešení úkolů. V případě dezinformací dokáže umělá inteligence vytvořit zprávu s nedůvěryhodným obsahem, dokáže pozměnit videa a zvuky primárního zdroje a naprosto tak pozměnit jejich obsah. Také ale umí být nápomocná a nedůvěryhodný obsah identifikovat, rozpoznat a vyvrátit. (Jednoduše: Umělá inteligence, ©2023)

2.15 Deep fake

Tento pojem označuje obrázky, videa a zvukové záznamy, které jsou upraveny pomocí počítačového zpracování dat s využitím umělé inteligence. Aktérům takových záznamů jsou do úst vložena jiná slova a případně je upravena gestikulace, mohou tedy dělat a říkat v podstatě cokoliv. (Dombrovská, Šidlichovská, 2021)

Vytvořit deep fake lze pomocí dvou algoritmů, tím jsou kodér a dekodér. Kodér hledá společné znaky z několika obrázků a pohybů a dekodér vytvoří a přenesse společné znaky na samotný nový obraz. (Co je deepfake, jak je nebezpečný a jak ho poznat, 2023)

2.16 Informační válka

Na začátku 90. let se objevuje nová vojenská doktrína pod označením informační válka (infowar nebo cyberwar). Jde o vizi, jak změnit vojenskou strategii a nalézt řešení mezinárodních konfliktů. Hlavní podstatou informační války, je tajná masivní dezinformační kampaň, která probíhá prostřednictvím nejmodernější počítačové techniky s cílem paralyzovat či zneškodnit protivníka. Může se jednat o paralyzování bankovníctví, narušení systému letecké či železniční dopravy a infikování sítě počítačovým virem. To vše umožní využít informaci jako zbraň, bez jakéhokoliv výstřelu. (Bittman, 2000)

2.17 Hybridní válka

Podle Řehky (2017) je pojem hybridní válka (rovněž také válčení nové generace) často spojován s Ruskou federací a má označovat určitou strategii Rusů k prosazení vlastního vlivu. Toto označení ale popisuje jako nepřesné a bránící vidět to, co se ve skutečnosti děje. Hybridní válku definuje jako souběžné a flexibilní použití konvenčních a nekonvenčních

metod, které se vzájemně podporují a využívají všechny dostupné prostředky včetně informačních a politických nástrojů a působení v kybernetickém prostoru. Použití různých metod nemusí být vždy doložitelné, lze je zapřít a hůře prokázat. Jako konvenční metody považuje střet státních uniformovaných armád, používajících vojenské prostředky. Jako nekonvenční metody označuje neobvyklé operace, využívající klamání, nepřímý přístup či jiná originální řešení.

2.18 Informační superdálnice

Bittman (2000) uvádí, že v posledních desetiletích vzrůstá význam masových sdělovacích prostředků v podobě počítačů a různých komunikačních technologií. Jedná se zejména o interaktivní televize, multimédia a internet, který umožňuje konzumentům snadný přístup k informacím, jejich výměnu a manipulaci s nimi. Otevřený přístup k informacím změnil celou řadu společenských struktur. Tradiční média – tisk, rozhlas a televize se staly pasivní a jednosměrnou formou komunikace. Internet nabízí dvousměrnou formu informací a diskuzí bez státních hranic a politických bariér. Nárůst počítačové technologie v souladu s růstem individuálních zájmů konečných konzumentů vytváří svět, kde lze s fakty manipulovat, zejména dle politických, morálních či náboženských důvodů.

Mezinárodní síť internetu, přezdívaná jako „informační superdálnice“ nebo také „cyberspace“ nebo „infobahn“ spojuje desítky zemí a miliony účastníků. Internet je hodnocen jako nejdemokratičtější informační síť, která zaručuje jednotlivci rovné, neomezené právo získávat přístup k informacím všeho druhu a rovněž se k nim vyjadřovat. Jsou ale také státy, jako Čína a Írán, které svým občanům svobodný přístup k internetu hlavně z politických důvodů znemožňují.

Podle HEICKERÖ (2013) rozvoj informačních technologií a přístup stále více lidí ke globální síti vede k rostoucímu počtu hrozeb v kyberprostoru. Ekonomické podmínky, rozvoj aplikací a technologií zvyšují počet uživatelů internetu a mobilních telefonů. Uživatel již není závislý na konkrétním zařízení, čase ani geografické lokalitě. Informace se šíří kdekoli a kdykoli. Tím je tvořena komunikační infrastruktura.

2.19 Svět v bublině

V reálném světě jsou člověku kladena určitá omezení, která brání totální izolaci jedince, zatímco internetový svět má poněkud jiná pravidla. Reálný svět tvoří místo, kde pracujeme,

studujeme a lidé s kterými se ve volném čase setkáváme. Je to tedy určitá sociální bublina svého druhu, která určuje, co a jak se dozvídáme.

Tato integrita je narušována zprávami, které nejsou podle sociální bubliny, ale které jsou médiu považovány za ideální mix toho, co se konzumentovi má prezentovat. Na tomto algoritmu pracují hlavně sociální sítě, které nabízí to, co se konzumentům líbí.

Tímto stylem podsouvání zpráv je způsobeno rozdělování společnosti mnohdy na nesmiřitelné tábory. Situace může být vyhrocena tak, že rozdílné názory v digitálním světě přerůstají do světa fyzického. Tento jev je nejvíce patrný v době voleb. (Táborský, 2020)

2.20 Sociální sítě

Využívání sociálních sítí při sdílení informací je dnes běžnou praxí. Rovněž informace při mimořádných událostech, jako je teroristický útok, povodně, živelní pohromy či komunikace státu, samospráv a bezpečnostních sborů, jsou prostřednictvím sociálních sítí poskytovány operativně a velmi rychle. Limitem tohoto informačního toku je šíření zkreslených informací mezi lidmi, které nejsou sdíleny prostřednictvím důvěryhodných zdrojů.

Nejvíce využívané sociální sítě:

- Facebook.
- Instagram.
- Platforma X (dříve Twitter).
- Tik Tok.
- YouTube.
- Telegram.
- Snapchat.

2.21 Cenzura

Stejskal (2023) označuje cenzuru jako účelovou alternativu volného toku informací. Cenzura není jen pouhé zamlčování faktů, špatná interpretace nebo manipulativní text. Jsou to účelově nastavené informace a cíleně prosazovaná témata. Zmiňuje také, že je tvořena demokratickou společností, nikoli totalitní.

„Cenzura je aplikovaným pokusem tvarovat veřejné mínění prostřednictvím kontroly informačních toků, které veřejné mínění ovlivňují.“ (Jurnečka, 2021, str. 12)

Jurnečka (2021) dále rozděluje informační toky podle toho, jak se šíří:

1. Myšlením – realizuje se v mentálním světě a předchází slovům.
2. Slovem – vyřčená nebo psaná slova jsou promítnutím virtuálního světa a mohou tak podbízet k činům.
3. Činy – reálné skutky ve skutečném světě, které mohou vést k pozitivní či negativní změně.

2.22 Strategická komunikace

Dle Řehky (2017) umožňují nové technologie rychlý přístup k informacím a vytváří podmínky k rychlé komunikaci a interpretaci událostí dříve, než si veřejnost vytvoří názor. Aby strategická komunikace byla smysluplná, musí být jednotlivá sdělení souvislá a vzájemně se podporující. To je často narušováno zkreslováním informací a formováním informací ve prospěch protivníka. I Ftorek (2017) uvádí, že strategie a taktika informační zdrojů je velmi důležitá při vytváření zpráv o událostech. Publicitu zpráv vytváří specialisté public relations (dále jen „PR“), kteří mají velký vliv na vnímání veřejného vnímání. Tito specialisté PR předávají zprávy mediálním redakcím, které jej dále poskytují veřejnosti a určitým cílovým skupinám. Často média informují o zřejmé události, která nastala (živelní katastrofa), ale také o pseudoudálosti, která je cíleně vytvořena pro potřeby médií a tím je rovněž vytvářeno prostředí pro spekulace pravdivosti obsahu.

2.23 Krizová komunikace

Krizová komunikace je v dnešní době důležitou součástí pro komunikaci organizace či jednotlivce při řešení mimořádné události či krizové situace. Hlavním úkolem je zvládnutí různých situací s minimálním dopadem následků pro společnost a uklidnění situace tak, aby se co nejdříve vrátila do běžného stavu. Krizová komunikace navazuje na mimořádnou událost, provází ji a upozorňuje na důležité aspekty řešení události, které je potřeba zdůraznit a zároveň vyvrací ty aspekty, které jsou mylné či nepřesné a pomáhá tak předcházet jiným krizím. (Tomandl et al., © 2020)

3 ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ RÁMEC

V této kapitole jsou vymezeny základní zákony, které se dotýkají jedince, jakožto občana České republiky, ale také celé společnosti. Tento výčet zákonů není výčtem taxativním, avšak v případě oblasti ochrany obyvatelstva základním pro získání potřebných informací, které jsou právně ukotveny. V případě šíření dezinformací a různých poplašných zpráv je mnoho těchto zpráv mnohdy šířeno v přímém rozporu s uvedenými zákony. Proto je důležité při vyvracení dezinformací uvádět i zákony, které konkrétní dezinformaci prostřednictvím zákona přímo popírají, tedy vyvrací.

3.1 Trestněprávní úprava

Legislativa České republiky nezná pojem „dezinformace“ ani „propaganda“, tudíž není definovaná skutková podstata trestného činu těchto pojmů. Trestným jednáním se mohou stát, pokud by k nim došlo v rámci jednání, které by naplnilo např. § 181 Poškození cizích práv, § 184 Pomluva, § 345 Křivé obvinění, § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod, § 357 Šíření poplašné zprávy, § 365 Schvalování trestného činu, § 364 Podněcování k trestnému činu, nebo § 404 projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. (Ministerstvo vnitra České republiky, © 2023)

3.2 Hlavní zákony

Mezi důležité zákony České republiky, obsahující tematiku dezinformací patří tyto zákony, které jsou v souladu se svobodným projevem, zajištěním obrany České republiky a které berou v úvahu například i svobodu projevu, ale zároveň i bezpečnost České republiky.

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpis (Česko, 1993a),
- usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky (Česko, 1993b),
- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky (Česko, 1998),
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 1999b),

- zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti. (Česko, 2014)
- zákon č. 205/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění zákona č. 104/2017 Sb., a některé další zákony. (Česko, 2017)

3.3 Další zákony a vyhlášky

Mezi další zákony jsou zařazeny takové zákony, které vycházejí ze závěrů klíčových zákonů a souvisí s danou problematikou pouze za specifických situací.

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000a),
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000b),
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2000c),
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 1999a),
- zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2004),
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2008),
- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 2015).

3.4 Právní rámec pro média

Možnosti médií jsou limitovány také regulačním a legislativním rámcem, ve kterém působí. V České republice je regulačním orgánem Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „RRTV“). RRTV má za úkol sledovat objektivitu a vyváženost poskytovaných informací médií, ochranu dětí a mladistvých, analýzu a udělení případné sankce k násilnému projevu na obrazovce. Činnost veřejnoprávních médií vymezuje:

- zákon č. 483/1991 Sb. České národní rady o České televizi, (Česko, 1991a)

- zákon č. 484/1991 Sb. České národní rady o Českém rozhlasu, (Česko, 1991b)
- zákon č. 517/1992 Sb. České národní rady o České tiskové kanceláři. (Česko, 1992)

Soukromí provozovatelé mohou vysílat na základě oprávněné vysílací licence. Tištěná média fungují pod zvláštním zákonem, kterým je zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen „tiskový zákon“). (Ftorek, 2017)

4 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Základním ustanovením ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, je definována základní povinností státu jako zajištění svrchovanosti, územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. K ochraně těchto hodnot jsou vytvářeny strategické a bezpečnostní dokumenty, které jsou vydávány v určitých časových intervalech a reagují na hrozby a nebezpečí, týkající se České republiky. Pro účely této práce byly z jednotlivých strategických dokumentů vybrány převážně části, týkající se dezinformací.

4.1 Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022

Bezpečnostní informační služba je zpravodajská instituce České republiky, která je řízena a kontrolována vládou České republiky a její fungování je upraveno zákonem č. 154/1994 o bezpečnostní informační službě. Tato instituce je přísně apolitická a nemá represivní pravomoc – nemůže zadržet, zatýkat ani vyslýchat a při své činnosti důsledně dbá lidských práv a svobod. Každý rok vydává svou výroční zprávu, jejíž hlavním obsahem je seznámení se s bezpečnostní situací. (Bezpečnostní informační služba, © 2023)

Ve výroční zprávě Bezpečnostní informační služby (dále jen „BIS“) za rok 2022, uveřejněné 26.10.2023 je uvedeno, že nejvíce dezinformačních narativů se vyskytovalo ve spojení s válkou na Ukrajině. Po útlumu pandemie COVID-19 se česká dezinformační scéna přeorientovala na podporu Ruské federace, odpor vůči USA, EU a NATO. Vzhledem k tomu, že občané ČR nejsou příliš proruský orientovaní, dezinformátoři se zaměřili na citlivá témata, jako nárůst cen energií, ceny potravin a poskytování finanční a materiální podpory ukrajinským uprchlíkům. Spojující linkou dezinformačních webů se stal narativ, který opomíjel českého občana na úkor pozornosti zaměřené na pomoc uprchlíkům. Soukromoprávní subjekty se snažily proti webovým portálům šířícím dezinformace bojovat, docílily však jen krátkodobého útlumu. Dezinformační portály se této situaci přizpůsobily a určitou část občanů si získaly jako jejich pravidelní informační zdroj. (Výroční zpráva 2022, ©2023)

4.2 Bezpečnostní strategie České republiky 2023

Dne 28. června 2023 byla na návrh ministra zahraničních věcí schválena nová Bezpečnostní strategie České republiky 2023 (dále jen „Bezpečnostní strategie ČR 2023“), která primárně reaguje na zhoršené bezpečnostní prostředí. Tento dokument vymezuje bezpečnostní hrozby

a z nich plynoucí rizika pro bezpečnostní zájmy České republiky. Dále stanovuje úlohu správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních, záchranných a jiných služeb České republiky při naplňování její bezpečnostní politiky. Bezpečnostní strategie 2023 obsahuje 130 odstavců, které popisují návod, jak bezpečnost zajistit.

Bezpečnostní strategie ČR 2023 zmiňuje, že Česká republika podléhá zdroji nebezpečí a tím je hlavně zhoršené mezinárodní prostředí. Zároveň uvádí, že Česká republika musí být schopna odolávat nepřátelskému působení v kybernetické, informační a zpravodajské oblasti. Jako jednu z hrozeb je označována Ruská federace (dále jen „Rusko“), které využívá hybridní působení a usiluje o oslabení důvěry v demokratické instituce a o destabilizaci společnosti. Rovněž Čínská lidová republika (dále jen „Čína“) zvyšuje napětí vedením dezinformačních kampaní a mění narativy, které dosud byly považovány za uznávané v mezinárodním společenství. Pro posílení odolnosti společnosti je zásadní čelit dezinformacím, informačním operacím a manipulaci informací, které usilují o narušení demokratického charakteru státu a jeho bezpečnosti. Odolnost lze nejvíce posílit podporou vzdělávání v oblasti informační gramotnosti, posílením strategické komunikace státu a také vybudování institucí pro detekci a analýzu hrozeb. Rovněž je ale velmi důležité udržovat celosvětový, otevřený, stabilní, spolehlivý a bezpečný kybernetický prostor. (Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023)

4.3 Obranná strategie České republiky 2023

Dne 4. 10. 2023 byla vládou České republiky schválena Obranná strategie České republiky 2023 (dále jen „Obranná strategie ČR 2023“). Obranná strategie ČR 2023 popisuje záměr vlády České republiky k zajištění obranyschopnosti České republiky. Tento dokument navazuje na Bezpečnostní strategii 2023 z června 2023 a zohledňuje také strategické a plánovací dokumenty NATO a EU. Obranná strategie ČR 2023 obsahuje 115 odstavců a reaguje v nich na zhoršení bezpečnostního prostředí a popisuje, co je nutné pro silnou a spolehlivou obranu. Jejím hlavním účelem je definovat cíle a nástroje obranné politiky a úkoly obranného systému ČR. Rovněž slouží jako nástroj strategické komunikace vlády vůči veřejnosti, spojencům, partnerům a protivníkům.

Obranná strategie ČR 2023 uvádí, že hrozbu pro ČR představují zejména kybernetické útoky, dezinformační kampaně, ekonomický nátlak a zpravodajské aktivity. Je tedy nutné posilovat odolnost státu, společnosti a občanů. Společnost je vystavena nepřátelskému

hybridnímu působení, které je často skryté a obtížně identifikovatelné. Zejména Rusko a Čína se touto formou snaží oslabit stabilitu, společnost, soudržnost a rozhodovací procesy. Nové přelomové technologie, jako umělá inteligence, kosmická technologie, biotechnologie atd. jdou svým vývojem rychle dopředu a nabízí jak nové příležitosti, tak i rizika. Hybridní působení spolu s novou technologií může oslabovat důvěru veřejnosti ve státní instituce a demokracii. Úkolem Obranná strategie ČR 2023 je odradit nepřítele od útoku, nikoli s ním válčit. (Obranná strategie České republiky 2023, 2023)

4.4 Audit národní bezpečnosti 2016

Audit národní bezpečnosti (dále jen „Audit“) je zhodnocující dokument, který byl usnesením vlády schválen v prosinci 2016. Tento dokument byl spoluvytvářen více jak 120 experty z bezpečnostní oblasti, kteří se zaměřovali na vyhodnocení nejzávažnějších hrozeb pro vnitřní bezpečnost ČR.

Jako nevýznamnější hrozby bylo označeno působení cizí moci, informační válka, kybernetické útoky či organizované převaděčství. Audit však ukázal, že český bezpečnostní systém je připraven na tzv. tradiční hrozby. Pod tradiční hrozbou je definována kriminalita, azylová a migrační politika. Novější hrozby, na které Česká republika není tolik připravena, vyžadují mnohem zásadnější pozornost. Dle Auditů musí být posílena detekce a koordinace k řešení propojených útoků intenzivním monitoringem, spoluprací mezi resorty, spoluprací s okolními státy a také zapojením veřejnosti. Za významnou oblast řešení jsou považovány hybridní hrozby a s nimi spojené dezinformační útoky. (Audit národní bezpečnosti 2016, ©2023)

4.5 Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 - 2025

Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 – 2025 (dále jen „Národní strategie ČR“) popisuje principy kybernetické bezpečnosti, určuje směr strategické komunikace a také poskytuje informovanost české společnosti. Dokument je rozčleněn do tří základních vizí. Tyto vize jsou dále podrobněji rozpracovávány do konkrétních úkolů a cílů. Hodnocení a koordinaci úkolů provádí gestor kybernetické bezpečnosti v ČR, tj. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost.

Třetí vize Národní strategie ČR je nazvána Odolná společnost 4.0. Tato vize popisuje ČR jako špičku v oblasti moderních technologií a českou společnost jako společnost informační.

Zdůrazňuje, jak je důležitá digitální hygiena, mediální gramotnost a kritické myšlení při použití moderních technologií a také proměnu české společnosti na tzv. Společnost 4.0, tj. stav, kdy je společnost schopna využívat moderní technologie ve svém každodenním životě tak, aby minimalizovala kybernetická rizika.

Podporou této Společnosti 4.0 má být především vzdělávání. Vzhledem k tomu, že koncoví uživatelé bývají terčem útočníků v kyberprostoru, je nezbytné se zaměřit na vzdělávání všech skupin, zejména na tu nejohroženější, kterou jsou děti a senioři. Na tyto skupiny je nutné edukativně působit obzvláště při využívání digitálních technologií a rozeznávání dezinformací. (Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 – 2025, 2023)

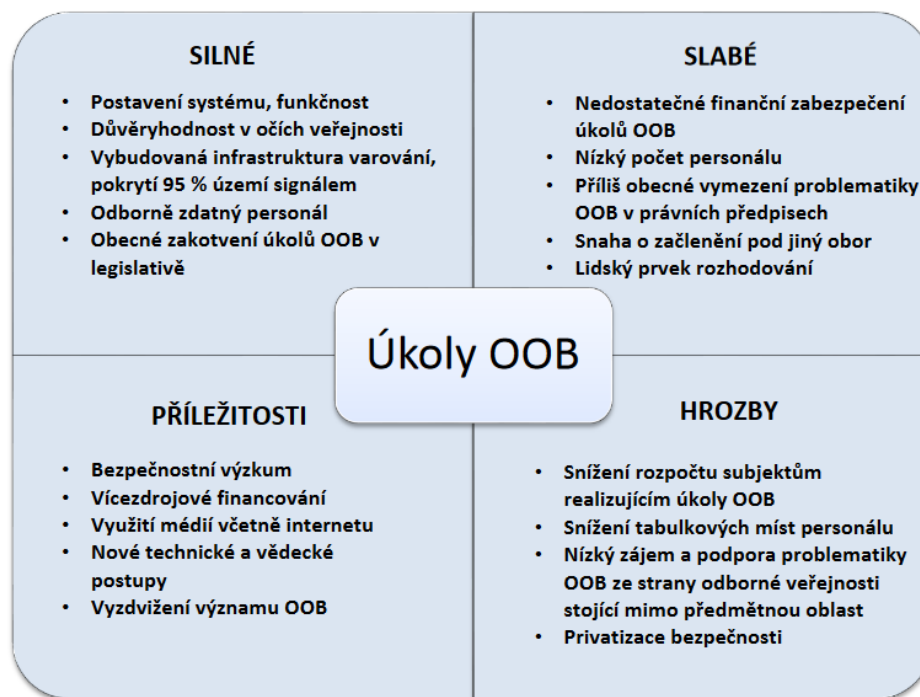
Obrázek 3 Odolný systém zajištění kybernetické bezpečnosti (Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 - 2025, 2023)

4.5.1 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost

Jak je již výše uvedeno, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (dále jen „NÚKIB“) je gestorem kybernetické bezpečnosti v ČR. NÚKIB je ústředním správním orgánem pro kybernetickou bezpečnost a v oblasti informačních a komunikačních systémů se zabývá ochranou utajovaných informací a kryptografickou ochranou. NÚKIB vznikl v srpnu 2017 na základě zákona č. 205/2017 Sb. zákona, kterým se mění zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické

bezpečnosti), ve znění zákona č. 104/2017 Sb., a některých dalších zákonů. (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, 2023)

4.6 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

Obrázek 4 Analýza oblasti „Úkoly ochrany obyvatelstva“
(Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013)

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (dále jen „Koncepce 2020 – 2030“) analyzuje a vyhodnocuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby v 6 důležitých oblastech ochrany obyvatelstva. Těmito oblastmi jsou síly, věcné prostředky, úkoly ochrany obyvatelstva, krizové řízení, výchova a vzdělání a poslední oblastí je věda, výzkum, vývoj a inovace. Dále je Koncepce 2020 – 2030 souhrnem opatření, které jsou nápomocny k zabezpečení ochrany života, zdraví lidí, majetku a životního prostředí, formuluje základní principy ochrany obyvatelstva a definuje její významné oblasti a nástroje, prostřednictvím kterých je prakticky realizována. Opatření lze vnímat jako ochranu celé společnosti, tím je ochrana obyvatelstva považována za jeden ze základních pilířů systémů bezpečnosti České republiky. Aby mohl systém ochrany obyvatelstva čelit hrozbám, je klíčové nacházet nové možnosti, nástroje a postupy, které pomohou a zefektivní zapojení všech subjektů a které tento systém posílí.

Jednou z řešených oblastí jsou úkoly ochrany obyvatelstva, které zahrnují především složky integrovaného záchranného systému, ale také orgány kraje, obce, právnické a podnikající fyzické osoby a v neposlední řadě i občany České republiky. I když je ochrana obyvatelstva stabilním systémem, je důležité tento systém nadále udržovat formou opory v právních předpisech, rozvoji, využívání různých způsobů financování, využívání moderní technologie, zvyšování důvěryhodnosti veřejnosti a zvyšovat obranyschopnost proti přicházejícím hrozbám. (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013)

4.7 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021 (dále jen „Zpráva 2021“) je dokument schválený vládou v červenci 2022, který zpracovává Ministerstvo vnitra již od roku 1993 a který je spoluvytvářen bezpečnostními sbory, ministerstvy a dalšími státními orgány, které se zabývají vnitřní bezpečností. Zpráva 2021 obsahuje ucelený a srozumitelný pohled na vnitřní bezpečnost České republiky, určuje hlavní oblasti zájmu a tím slouží nejen jako podklad pro vládu České republiky, ale také jako určitý přehled pro širokou veřejnost. Zpráva 2021 nabízí identifikaci současných hrozeb, predikci bezpečnostního vývoje, index vnitřní bezpečnosti a odkazy na další podrobné zdroje informací.

Zpráva 2021 uvádí, že největší vliv dezinformačních kampaní byl zaznamenán v době pandemie Covid-19, kdy cílem dezinformátorů bylo zpochybňování protiepidemických opatření, farmaceutických firem, vakcinace, opatření Evropské unie a jednotlivých států. V průběhu tvorby Zprávy 2021 došlo k vojenskému konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem, který poskytoval půdu dezinformátorům, kteří velmi agresivní formou převážně ze strany Ruska začali narušovat vnitřní bezpečnost, a to informacemi o migraci, energetické krizi, kybernetickými útoky, řetězovými emaily a xenofobními narativy.

Jedním z dalších faktorů ovlivňující vnitřní bezpečnost jsou inflace, ceny energií a sociální opatření, které využívá prokremelská kvazi-mediální a dezinformační scéna pro vedení manipulativních a dezinformačních kampaní k vytváření nedůvěry v demokracii, členství EU a NATO.

Z hlediska hybridního působení Zpráva 2021 uvádí události v souvislosti s výbuchem muničního skladu ve Vrběticích v roce 2014, kdy došlo k vyhoštění osob s diplomatickým

pasem a snížení počtu ruských diplomatů, působících v České republice. Všechny tyto události vyvolaly ve zpravodajské činnosti Ruska velkou pozornost a následně tyto události byly cílem zpochybňování, útoků na zpravodajské služby a také zaplnění informačního prostoru konspiracemi.

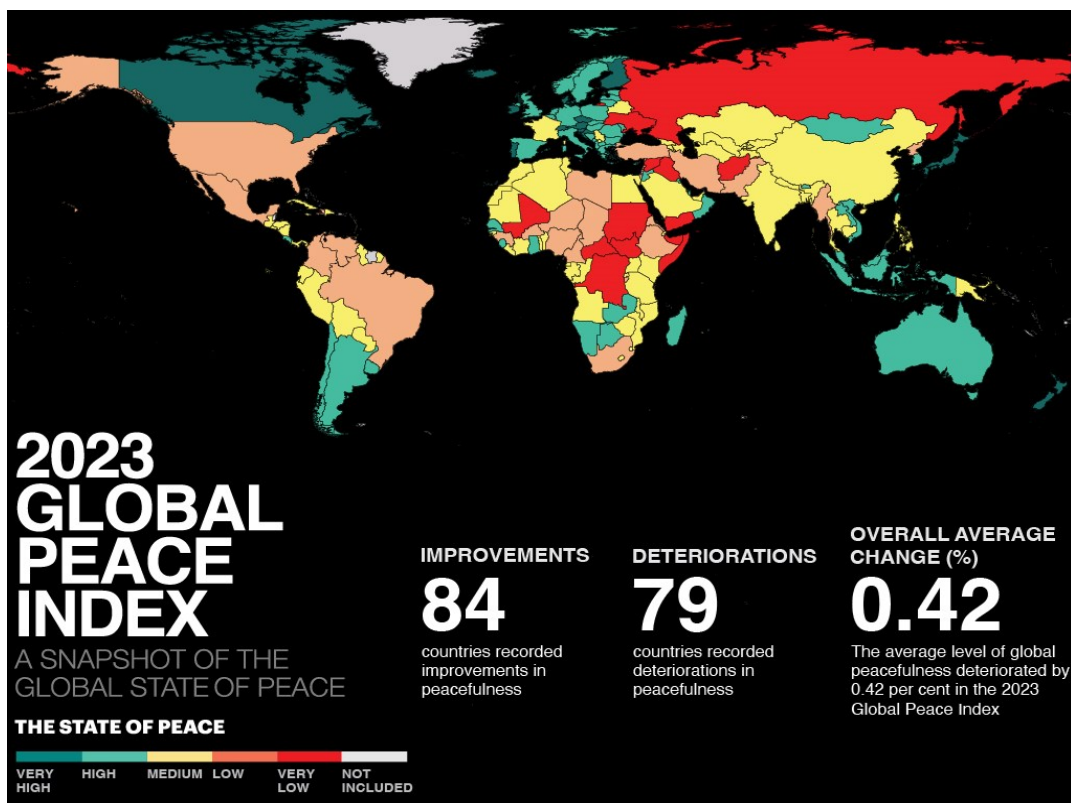
Dalším faktorem, který Zpráva 2021 predikuje, je volba prezidenta počátkem roku 2023, kde zdůrazňuje působení vlivu cizí moci na předvolební kampaň a dezinformační kampaně. (Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021, 2022)

5 GLOBÁLNÍ INDEX MÍRU

Svět je za posledních 15 let vnímán nebezpečnějším, to je uvedeno v nové studii z roku 2023, která vyhláší každý rok nejnebezpečnější a nejmírumilovnější země. Celkem posuzuje 163 zemí světa. Sedmnáctý ročník globálního indexu míru vyhlásil Institut pro ekonomiku a mír, který je australskou nezávislou a neziskovou organizací. Globální index míru je měřítkem globálního mírového stavu. Výsledky studie Independent ukazují, že se index světového míru během roku 2023 průměrně zhoršil o 0,42 procenta. V uplynulých 15-ti letech je toto zhoršení již potřinácté. Index světového míru využívá 23 kvalitativních a kvantitativních ukazatelů, které posuzují tři oblasti:

1. úroveň společenské bezpečnosti a ochrany,
2. rozsah probíhajícího konfliktu,
3. stupeň militarizace. (Independent, 2023)

I ukazatel míru do jisté míry ovlivňuje vnímání informací. V případě, že jsou významně zpochybňovány posuzované oblasti indexu světového míru, je rovněž nabízen prostor pro prezentování dezinformací, podněcování veřejnosti ke strachu a snižování důvěry vůči vlastnímu státu.

Obrázek 5 Snapshot globálního indexu míru (Independent, 2023)

5.1.1 Nejvíce mírumilovné a nejnebezpečnější země světa pro rok 2023

Z uvedeného pořadí indexu globálního míru pro mírumilovné země a nebezpečné země lze vyčíst, že Česká republika je v pořadí mírumilovných zemí na 12. místě. Naopak v pořadí nejnebezpečnějších zemí je na 6. místě Rusko a na 7. místě Ukrajina. Toto pořadí je ovlivněno konfliktem, který dne 24.2.2022 začal mezi těmito dvěma zeměmi a významně ovlivnil vnímání bezpečnosti. Afghánistán si prvenství nejnebezpečnější země drží již osmým rokem. (Independent, 2023)

Tabulka 1 Nejvíce mírumilovné země světa pro rok 2023
(Vision of Humanity, 2023), (zpracování: vlastní)

1.	Island
2.	Dánsko
3.	Irsko
4.	Nový Zéland
5.	Rakousko
6.	Singapur
7.	Portugalsko
8.	Slovinsko
9.	Japonsko
10.	Švýcarsko
11.	Kanada
12.	Česká republika

Tabulka 2 Nejnebezpečnější země světa pro rok 2023
(Vision of Humanity, 2023) (zpracování: vlastní)

1.	Afghánistán
2.	Jemen
3.	Sýrie
4.	Jižní Súdán
5.	Demokratická republika Kongo
6.	Rusko
7.	Ukrajina
8.	Somálsko
9.	Súdán
10.	Irák

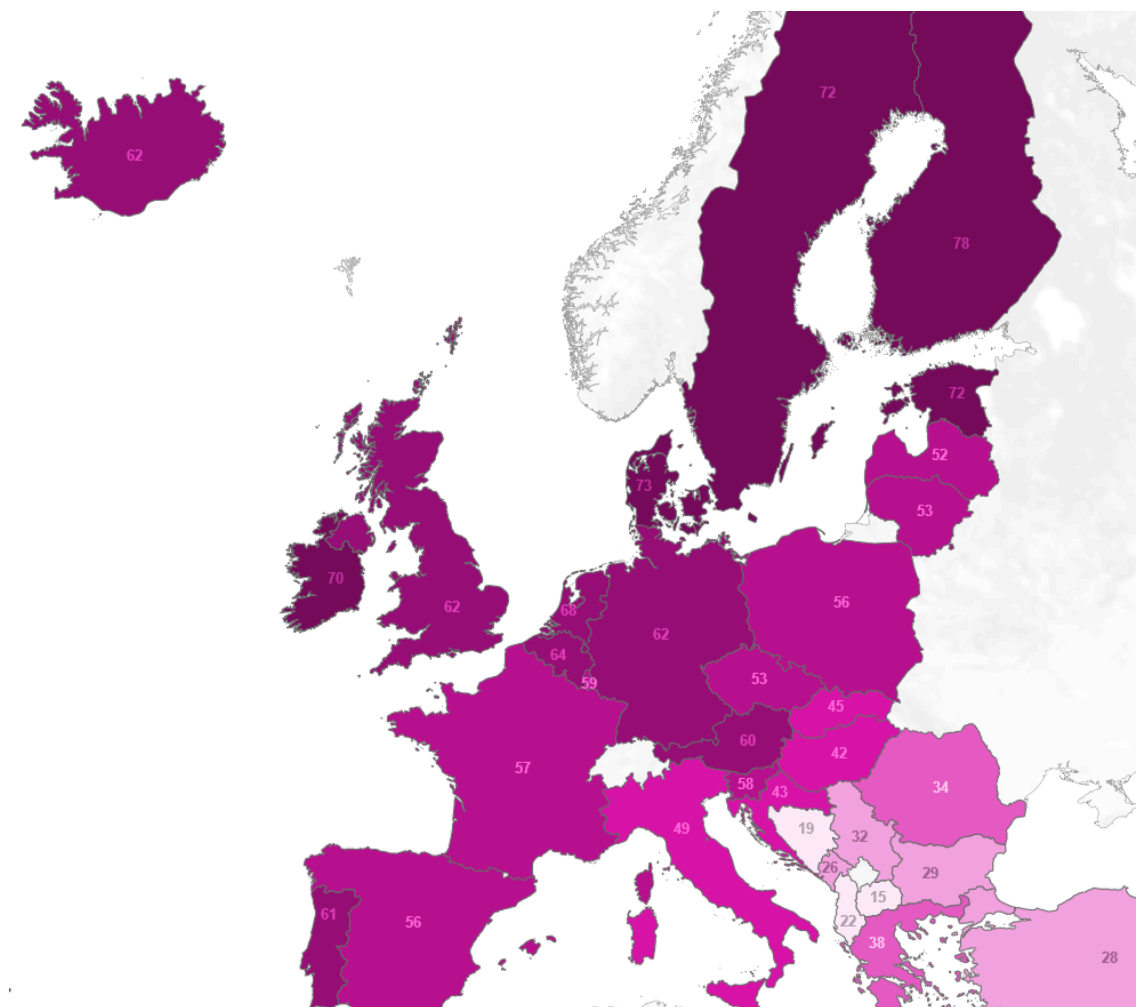
DÍLČÍ ZÁVĚR

Teoretická část práce obsahuje vymezení pojmu dezinformace spjatou s oblastí ochrany obyvatelstva, rešerši pojmů souvisejících s dezinformacemi a uvedení základního právního rámce. Fenomén dezinformace je dnes velmi důležitou oblastí, která vyžaduje mnoho úsilí k potlačení a má velký dopad na rozdělení společnosti, demokratické hodnoty a fungování státu. V kapitole 4 jsou popsány strategické dokumenty, které uvádí hlavní hrozby a nebezpečí pro Českou republiku a popisují opatření, kterými lze posílit odolnost. Hlavní vlna dezinformací se objevila v souvislosti s pandemií Covid-19, dále během volebních kampaní a konfliktem mezi Ukrajinou a Ruskem. V souvislosti s ekonomickou situací České republiky se objevovaly také dezinformace spojené s inflací, migrační politikou a energetickou krizí. Všechny tyto se šířily prostřednictvím prokremelských kvazi-médií, dezinformačních webů, dezinformačních kampaní a xenofobních a rasistických narativů, které byly šířeny převážně prostřednictvím hoaxů. Na závěr teoretické části je uvedena kapitola s ukazatelem globálního indexu míru, který ukazuje vnímání bezpečnosti států z pohledu tří důležitých oblastí.

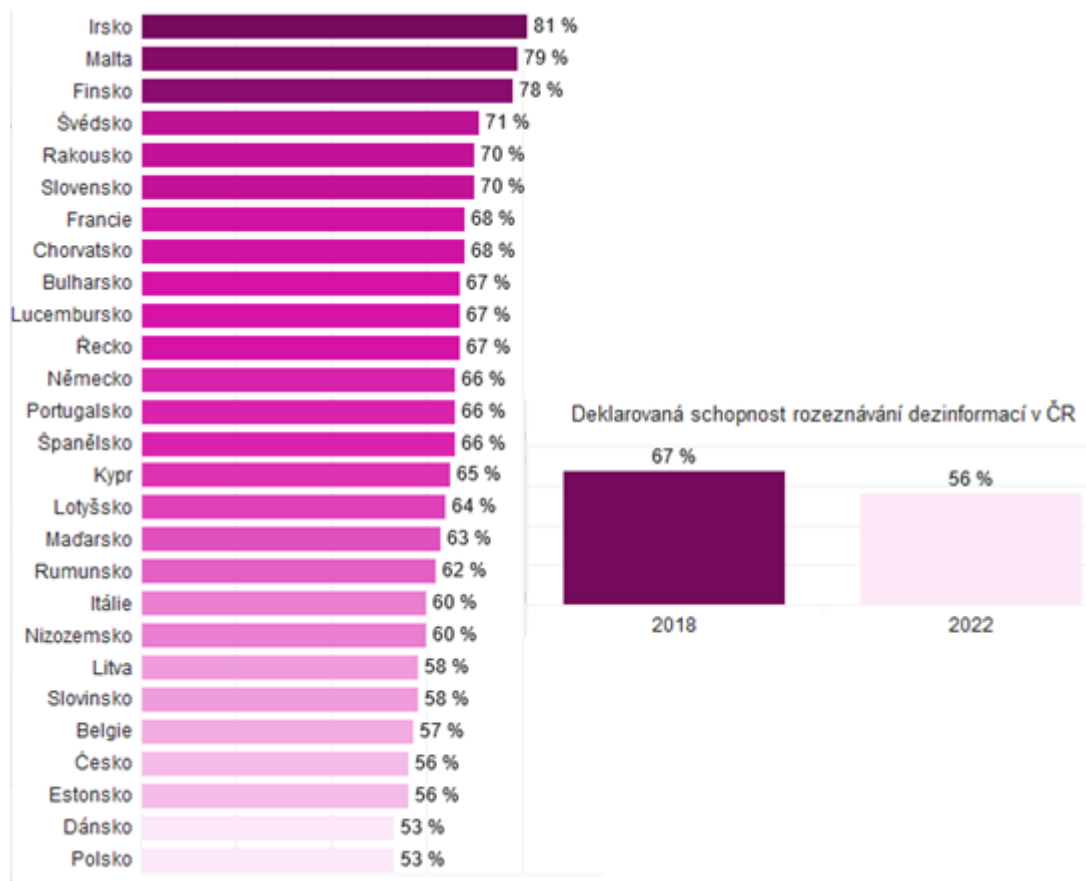
II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST

„Mediální gramotnost znamená dovednosti, znalosti a porozumění, které občanům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Aby měli občané možnost přístupu k informacím a aby mohli využívat, kriticky posuzovat a vytvářet mediální obsah odpovědnou a bezpečnou formou, potřebují pokročilé dovednosti v oblasti mediální gramotnosti. Mediální gramotnost by se neměla omezovat na výuku o nástrojích a technologiích, nýbrž by se měla soustředit na to, aby občany vybavila schopností kritického myšlení potřebnou k vytvoření úsudku, analýze komplexních skutečností a rozeznání rozdílů mezi názorem a skutečností. Je proto nezbytné, aby poskytovatelé mediálních služeb a poskytovatelé platform pro sdílení videonahrávek, ve spolupráci se všemi příslušnými aktéry, podporovali rozvoj mediální gramotnosti u všech vrstev společnosti, u občanů každého věku a pro všechna média a aby byl pokrok v této oblasti důkladně sledován.“ (Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2018/1808, 2018)

Obrázek 6 Index mediální gramotnosti v roce 2021 (Dezinformace, 2022)

Obrázek 7 Schopnost rozeznat dezinformaci v EU a ČR (Dezinformace, 2022)

Webová stránka ceskovdatech.cz je projektem, který zpracovává a analyzuje aktuální data a následně seznamuje veřejnost s jejich výsledky. Z obrázku 7 lze vyčíst, že v roce 2018 bylo přesvědčení obyvatel ČR o rozeznání dezinformace na 67 %. V roce 2022 tato hodnota klesla na 56 %. Vzhledem k tomu, že dochází k nárůstu dezinformačních platforem, je kladen větší nárok na mediální gramotnost lidí a tím i na rozeznávání dezinformací. Lidé si tedy uvědomují, že rozeznat dezinformace je více složitější.

Dle obrázku 6, který zobrazuje index mediální gramotnosti lze vyčíst, že ČR má hodnotu 53 ze 100 bodů, což je 19. pozice z 35 sledovaných zemí Evropy. Tato hodnota vychází z předpokladů pro mediální gramotnost, jako je svoboda tisku, vzdělávání a schopnost čtení textu. V porovnání se Slovenskou republikou, které má hodnotu 45, což je 22. pozice z hodnocených zemí vyplývá, že Češi jsou více přesvědčeni o identifikování dezinformace. Čím vyšší je tedy hodnota indexu mediální gramotnosti, tím větší je přesvědčení obyvatel o identifikaci dezinformací daného státu. I proto je důležité zvyšovat ve společnosti mediální gramotnost formou vzdělávání a výchovy. Také je důležité znát nástroje, které mohou pomoci k identifikaci dezinformace. (Dezinformace, 2022)

6.1 Získávání informací

V moderním světě je internetové připojení součástí každodenního života. Internet dokáže zprostředkovat komunikaci, poštovní služby, zábavu, bankovníctví, nákupy a také pomáhá k získávání informací, studiu a vzdělávání. Nabízí mnoho možností, ze kterých lze čerpat obrázky, videa a informace a které dále je možné dále využívat ke svým zájmům, studiu a práci. Český statistický úřad v roce 2022 zpracoval tabulku vybraných aktivit v jednotlivých letech, které osoby provádějí na internetu. Uvedené hodnoty jsou v procentech a značí podíl na celkovém počtu osob ve věku 16 a více let.

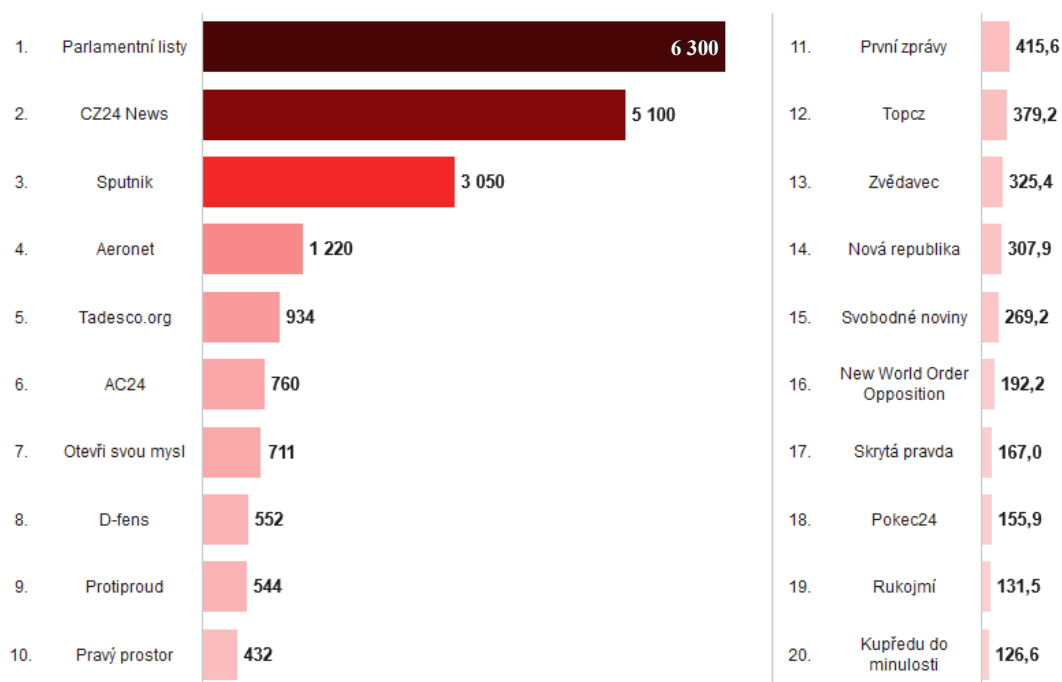
Tabulka 3 Vybrané aktivity prováděné osobami na internetu
(Statistická ročenka České republiky 2022, 2022) (zpracování: vlastní)

Ukazatel	2010	2015	2019	2020	2021	2022
	%	%	%	%	%	%
Komunikace						
používání elektronické pošty	55,3	70,6	76,2	77,0	78,5	79,6
telefonování přes internet	25,4	30,3	41,7	47,6	53,7	56,2
zasílání zpráv přes chat	.	.	54,4	60,5	67,6	71,5
používání sociálních sítí	9,3	37,4	54,0	53,8	56,3	58,2
Vyhledávání informací o						
zboží a službách	49,8	63,2	70,5	70,9	73,7	75,6
zdraví	19,2	37,3	52,6	57,8	59,4	58,5
cestování a ubytování	24,9	44,6	52,0	38,5	43,9	52,9
Zábava a volný čas						
čtení zpravodajství	41,1	65,2	74,4	73,6	75,7	77,5
přehrávání hudby	15,4	.	46,3	48,0	48,9	51,6
přehrávání placené hudby	.	.	3,0	4,6	6,7	10,0
sledování filmů nebo videí	20,1	39,7	50,5	59,2	63,2	66,4
sledování placených filmů nebo videí	.	.	3,0	10,5	15,4	22,0
nahrávání fotografií, videí nebo hudby	9,6	.	37,8	37,7	.	.
hraní her	12,5	19,1	.	19,6	19,7	22,1
Internetové služby						
internetové bankovníctví	21,0	44,9	62,5	64,1	66,8	70,8
nakupování přes internet	13,6	24,3	39,0	53,8	57,5	60,5
využívání internetových úložišť	.	18,5	21,5	25,3	.	.
Interakce s úřady						
vyhledávání informací	19,1	28,4	36,6	38,9	41,6	.
stahování formulářů	9,4	13,2	20,4	18,9	21,2	.
vyplňování formulářů online	5,3	9,2	15,0	14,9	23,3	.

Z vybraných ukazatelů je zjevné, že dochází k nárůstu využívání internetu ve všech posuzovaných letech. Lidé si tak v mnoha případech usnadňují život, šetří čas a peníze. Pro účely této práce je důležitý ukazatel používání elektronické pošty, u kterého od roku 2010 do roku 2022 došlo k nárůstu téměř o 25 %. Tuto možnost komunikace využívá stále více lidí. Avšak i elektronická pošta je v posledních letech nejvíce zneužívána právě k zasílání hoaxů a řetězových e-mailu, které šíří dezinformace. Rovněž sociální média zaznamenala obrovský nárůst, a to téměř 49 % od roku 2010 do roku 2022. Sociální média umožňují svým uživatelům komunikaci, sdílení fotografií, videí a příspěvků. Toho rovněž využívají dezinformační platformy, které mají své účty na sociálních sítích a právě prostřednictvím sociálních médií se snaží nabízet svůj dezinformační obsah a nacházet tak nové konzumenty. Ukazatel čtení zpravodajství je také neméně důležitý. Dostupnost a rychlost zpravodajství je i díky využívání internetu stále žádanější. V sledovaných letech došlo k nárůstu okolo 36 %.

6.2 Vývoj dezinformací v letech 2019 – 2021 v EU a ČR

V České republice působí několik desítek dezinformačních webů, které jsou stále více aktivnější. V roce 2021 bylo zaznamenáno téměř 200 000 článků, což je o 6 % více než v roce 2020, viz obrázek 9. Výraznému nárůstu článků přispěla také podoba dezinformačních webů, která se na první pohled tváří jako seriózní a důvěryhodná média a tím mohou mít větší dosah veřejnosti.

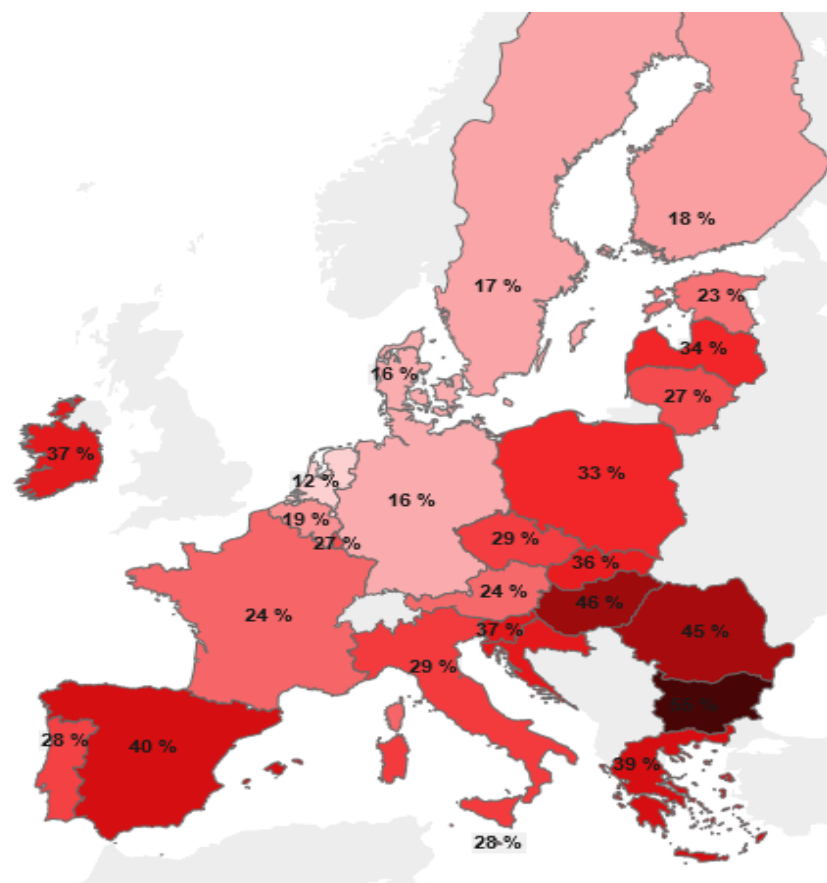

Obrázek 8 Nejnavštěvovanějších dezinformačních weby v ČR v letech 2019 - 2021 (měsíční návštěvnost v tis.) (Dezinformace, 2022)

V současné době se některé výše sledované dezinformační weby sloučily, nebo došlo ke změně názvu nebo jejich zániku.

Obrázek 9 Počty článků na monitorovaných dezinformačních webech v ČR v letech 2019 – 2021 (Dezinformace, 2022)

Obrázek 10 Procentuální vyjádření setkání se občanů států EU s dezinformacemi (Dezinformace, 2022)

V mapovém podkladu, viz obrázek 10 lze vyčíst, že u ČR je uvedena hodnota 29 %, která vyjadřuje, že 29 % obyvatel ČR se často setkává s dezinformacemi. V rámci EU je to 14. pozice v pořadí jednotlivých zemí. V porovnání se Slovenskou republikou, kde se 36 % obyvatel Slovenské republiky setkává s dezinformacemi, je tato hodnota na 18. pozici v pořadí zemí EU. Nejnižší míru setkání s dezinformacemi má Nizozemsko, nejvyšší Bulharsko, které je tedy na poslední pozici ze všech zemí EU.

7 ZRANITELNÁ SKUPINA OSOB

Každá informace může mít silný vliv na člověka, avšak dezinformace může mít negativní dopad na jedince, skupinu osob, rodiny a celou společnost. Nejvíce je ovlivněna skupina osob, která nemá dostatečné mediální dovednosti, mediální gramotnost, kritické myšlení a možnost správného posouzení informace. Tato zranitelná skupina osob se často dobře neorientuje mezi dezinformačním obsahem, může snadno podlehnout manipulaci a nabít dojmu, že jim nejsou předkládány pravdivé informace. Dochází tím k rozporům mezi jednotlivými generacemi, mezi rodinami, mezi společnostmi a ke ztrátě důvěry ve veřejné instituce a média.

Mezi zranitelnou skupinu osob lze považovat:

1. **Starší lidé a senioři** – nejčastější oběti dezinformátorů. Jsou to lidé, kteří většinou nemají dostatečné dovednosti k rozlišení pravdivých a falešných informací. Mohou se nechat ovlivnit vyvolaným pocitem a tím snadno podlehnout manipulaci dezinformátorů.
2. **Děti a mladí lidé** – lidé, kteří v digitálním světě vyrůstají od narození. Jsou zahrnuti mnoha informacemi, avšak ne všechny dokáží správně vyhodnotit. Mnohdy jsou ovlivněny názory, které jim jsou prezentovány.
3. **Lidé s nižším vzděláním** – lidé, kteří nedisponují dostatečným kritickým myšlením. Mohou mít sníženou schopnost správně vyhodnotit prezentovanou dezinformaci a podlehnout tak dojmu, že se jedná o správnou informaci.
4. **Sociálně slabší osoby** – sociálně slabší lidé se stávají cílem dezinformátorů hlavně v období sociálních opatření, které se jich dotýkají a tak mohou snadno podlehnout klamně informací.
5. **Lidé žijící v bublině** – lidé s pevně daným sociálním a politickým názorem, kteří nevnímají reálný svět. V případě, že je jim nabízena informace podporující jejich názory a přesvědčení, stávají se snadno ovladatelní a jsou manipulováni každou další dezinformací.
6. **Menšiny** – lidé nebo skupina osob, která je často cílem dezinformátorů. Jsou využíváni k vytváření negativních xenofobních narativů a dezinformačních kampaní.

8 PLATFORMY VYTVÁŘEJÍCÍ DEZINFORMACE

V tuzemském i zahraničním prostředí vznikají platformy, které převážně šíří pochybný obsah. Tyto platformy často neuvádí zdroj informací, články často nemají uvedeného autora a zveřejněné manipulativní texty, upravené fotografie, obrázky či deepfake videa se vyznačují propagací kremelského pohledu na zveřejněnou problematiku a udržení určité části společnosti ve své názorové bublině.

8.1 České prostředí

8.1.1 AE NEWS (dříve Aeronet)

AE News je zkratkou názvu American European News a jedná se o nezávislý internetový zpravodajský portál, který připravují občané České republiky a Slovenské republiky žijící po celém světě. Portál se prezentuje jako publikující bez cenzury, bez politické korektnosti a s jasným postojem k problémům společnosti. Články jsou z alternativních zdrojů a autory jsou převážně krajané České republiky a Slovenské republiky.

8.1.2 AC24

Tento web se prezentuje jako nezávislé zpravodajské prostředí, které přináší informace jako objektivní, bez cenzury a bez klamavého obsahu. Obsahem ve skutečnosti jsou konspirační teorie a kremelská propaganda. Web AC24 je propojen s dalšími dezinformačními weby a odkazy, které se jeví jako weby o určité problematice, následně jen sdílí odkazy právě na web AC24.

8.1.3 42TČen

Portál 42TČen je určitou formou palindromu, kdy jeho zpětné přečtení znamená neČT24. To znamená reakci na televizní vysílací stanici České televize, která 24 hodin denně přináší zpravodajství. Tento portál se vyznačuje šířením především ruské propagandy.

8.1.4 Pravý prostor

Pravý prostor je platformou pro absolutní svobodu komentářů, kde dominují ultrapravicové názory, téma migrace, rasismus a odmítání ekologických názorů. Veškerý obsah je uveřejněn bez cenzury a má být nápomocen společnosti k nalezení pravé podstaty problému. Návštěvníci této platformy mohou mezi sebou vést diskuzi pod uveřejněným článkem.

8.1.5 Protiproud

Tento prokremelský web provozuje bývalý mluvčí exprezidenta Václava Klause. Protiproud je dezinformačním webem, kde je zpochybňována ruská invaze na Ukrajinu a také jsou zde zpochybňovány otázky evoluce. Samotný název Protiproud symbolizuje směr, který jde proti hlavnímu mediálnímu proudu a tím vytváří pochybnosti u společnosti, která tím začne ztrácet důvěry k informacím.

8.1.6 Další příklady dezinformačních webů

- Slovanské nebe.
- Nová republika.
- První zprávy.
- Zvědavec.
- Bez politické korektnosti.
- Skrytá pravda.
- Právě dnes.
- Pravdivě.
- Outsidermedia.
- Voxpopuli.

8.2 Zahraníční prostředí

8.2.1 Breitbart

Breitbart je americký extrémně pravicově smýšlející zpravodajský portál působící v Los Angeles, Londýně, Jeruzalémě a Římě. Zveřejněný obsah zpráv působí xenofobně, rasisticky a jako ideologicky motivovaný. Web rovněž zveřejňuje konspirační teorie a zavádějící obsah zpráv.

8.2.2 Zem & Vek

Původně se jednalo o webovou stránku k podpoře vydávání měsíčního slovenského časopisu, kde byly publikovány konspirace a dezinformace. Následně se tato webová stránka

rozšířila o publikování vlastních článků, které se v časopisu nenacházejí. Formou webového prostředí tedy nabízí svým konzumentům co nejvíce aktuální články.

8.2.3 Sputnik

Lze se také setkat s označením Sputnik news, Sputnik International a Sputnik globe. Všechna tato označení reprezentují ruskou státní zpravodajskou agenturu a rozhlasový portál, který byl založen ruskou státní tiskovou agenturou. Sputnik je propagandistickým kanálem pro prokremelské dezinformační narativy v souvislosti s konfliktem mezi Ruskem a Ukrajinou. Zpravodajský web je provozován v několika jazycích a zpravodajská služba je v provozu non-stop. (About Us, © 2024)

8.2.4 South Front

Tato platforma se kremelskou optikou zaměřuje na mezinárodní vztahy a ozbrojené konflikty. Na svém webu publikuje vojenské analýzy, mapy, grafy a zprávy, které mají nabízet pravdivé a objektivní informace a které nejsou ovlivněny hlavním proudem médií. Platforma nabízí svým konzumentům možnost přispívat ne jejich provoz pomocí QR kódu. (About SouthFront, © 2015-2023)

9 PLATFORMY PRO BOJ S DEZINFORMACEMI

Platformy bojující s dezinformacemi jsou organizace, které se prostřednictvím převážně svých webových stránek a sociálních médií zaměřují na monitoring a vyhodnocení dezinformačního obsahu jednotlivých článků, výroků, obrázků a videí. Identifikované dezinformační prostředí ověřovatelé následně s odůvodněním prezentují na svých platformách, kde se s nimi může veřejnost seznámit.

9.1 České prostředí

9.1.1 Demagog.cz

Demagog.cz je neziskovým a dobrovolnickým sdružením lidí, fungujícím od března 2012. Jedná se nezávislou fact-checkingovou platformu, která má za cíl ověřování faktických tvrzení zejména politické scény a tím kultivovat veřejnou debatu. Dále analyzuje politická vyjádření ve veřejném prostoru působením na poli mediální gramotnosti, kritického myšlení či občanské angažovanosti. Činnost je zaměřená na poukazování na nepravdivá a manipulativní vyjádření, která křiví veřejný prostor. Hodnotí se výhradně faktické výroky/prohlášení politiků, které se podrobují zkoumání. Zkoumání probíhá dohledáváním primárních zdrojů informací a poukázáním na pravdivost politického vyjádření, či na klamné informace. (O nás, 2023)

9.1.2 Čeští elfové a Eldariel

Jedná se o hnutí, které mapuje, analyzuje a aktivně bojuje proti cizím dezinformačním kampaním na českém internetu. Čeští elfové mapují nepřátelské aktivity, zaměřené na ničení důvěry a odhalují profesionální tvůrce, kteří šíří nepřátelskou propagandu a rozdělují společnost. Dále zjišťují, jak se nepřátelská propaganda dostává do českého kyberprostoru a upozorňují média, veřejnost i politickou scénu na problém cizích dezinformačních kampaní.

Pod hnutím Čeští elfové, funguje také veřejná databáze dezinformačních řetězových e-mailů pod názvem Eldariel. Tato databáze umožňuje přístup široké veřejnosti, ale obsah e-mailů je strojově zkrácen tak, aby databáze nemohla být zneužita a informační toxicita tak dál šířena. Plný přístup do databáze, obsahující nekrácenou verzi obsahu je umožněn pro novináře, výzkumníky apod. po žádosti, která musí mít zdůvodnění. (Čeští elfové, © 2022)

9.1.3 Hoax.cz

Cílem tohoto severu je upozorňovat na hoaxy a internetové podvody. Hoax.cz zveřejňuje aktualizovanou databázi, v níž lze cokoliv podezřelého ověřit. Jedná se zejména o:

- pyramidové hry a různé nabídky na snadné výděvky,
- petice a výzvy,
- řetězové dopisy štěstí,
- podvodné loterie,
- falešné prosby o pomoc,
- PHISHING,
- Nigerijské podvodné e-maily (SCAM 419) (Co je to hoax, © 2000-2024)

9.1.4 Manipulátoři.cz

Tento web se věnuje politickému marketingu, ověřování faktů, public relations, vyvracením hoaxů a komunikačním strategiím. Hlavním úkolem je vyvracet vymyšlené zprávy, chyby médií a monitoring webů, zveřejňující klamavý obsah.

9.1.5 Děti a média

Důležité je i správně a vhodně informovat tu nejmladší populaci. Vliv elektronických médií na děti je obrovský. Pod záštitou Rady pro rozhlasové a televizní vysílání vznikl webový projekt Děti a média. Tato webová platforma poskytuje prezentaci a výměnu odborných názorů a rovněž nabízí pomoc a informace rodičům, kteří chtějí eliminovat rizika negativního působení médií na děti. (Děti a média, b. r.)

9.2 Zahraniční prostředí

9.2.1 Blbec.online

Slovenská platforma blbec.online slouží ke sběru, zpracování a monitorování dat nenávislných projevů, diskuzí a komentářů na sociální síti Facebook a nabízí tak obraz o tom, co se v informační válce děje.. Pomáhá rozpoznat podvodný, negativní a zavádějící obsah a také umožňuje tento obsah aktivně vyhledávat. Platformu používají aktivisté, policie, novináři, datoví analytici ale také politické strany. Pomoc v tomto projektu provádí programátoři, etiční hackeři, učitelé, právníci, policisté, aktivisté ale i občané a výsledkem

je seznam facebookových stránek a profilů u kterých je pochybnost o důvěryhodnosti obsahu. (O projekte, b. r.)

9.2.2 Konšpiratori.sk

Tato slovenská iniciativa vznikla pro monitoring nedůvěryhodných a konspiračních webů. Zaměřuje se na hodnocení důvěryhodnosti webové stránky a tím je umožněno firmám se rozhodnout, zda se na těchto stránkách chtějí prezentovat formou reklamy. Zobrazení reklamy na nedůvěryhodném webu vede k poškození dobrého jména instituce a k tomu má právě tato veřejná databáze pomoci zabránit. (Prečo vznikla táto iniciatíva, b. r.)

9.2.3 Infosecurity.sk

Platforma Infosecurity.sk je projektem, zaměřeným na kontrolu informačního prostoru na sociálních sítích. Zaměřuje se především na dezinformace a bezpečnost na sociálních sítích a na odhalování a vyvrácení zavádějícího obsahu a edukaci v daném tématu. (O nás, 2022)

9.2.4 PolitiFact

Tato platforma vznikla v roce 2007 jako volební projekt pro floridské noviny Tampa Bay Times (dříve St. Petersburg Times) a jejím účelem je ověřování prohlášení politiků a různých faktů v žurnalistice. Nyní je platforma PolitiFact ve vlastnictví neziskové instituce Poynter Institute for Media Studies, díky tomu se může zaměřovat na konkrétní prohlášení politiků a postupovat nezávisle. (Our Process, © 2020)

9.2.5 FactCheck.org

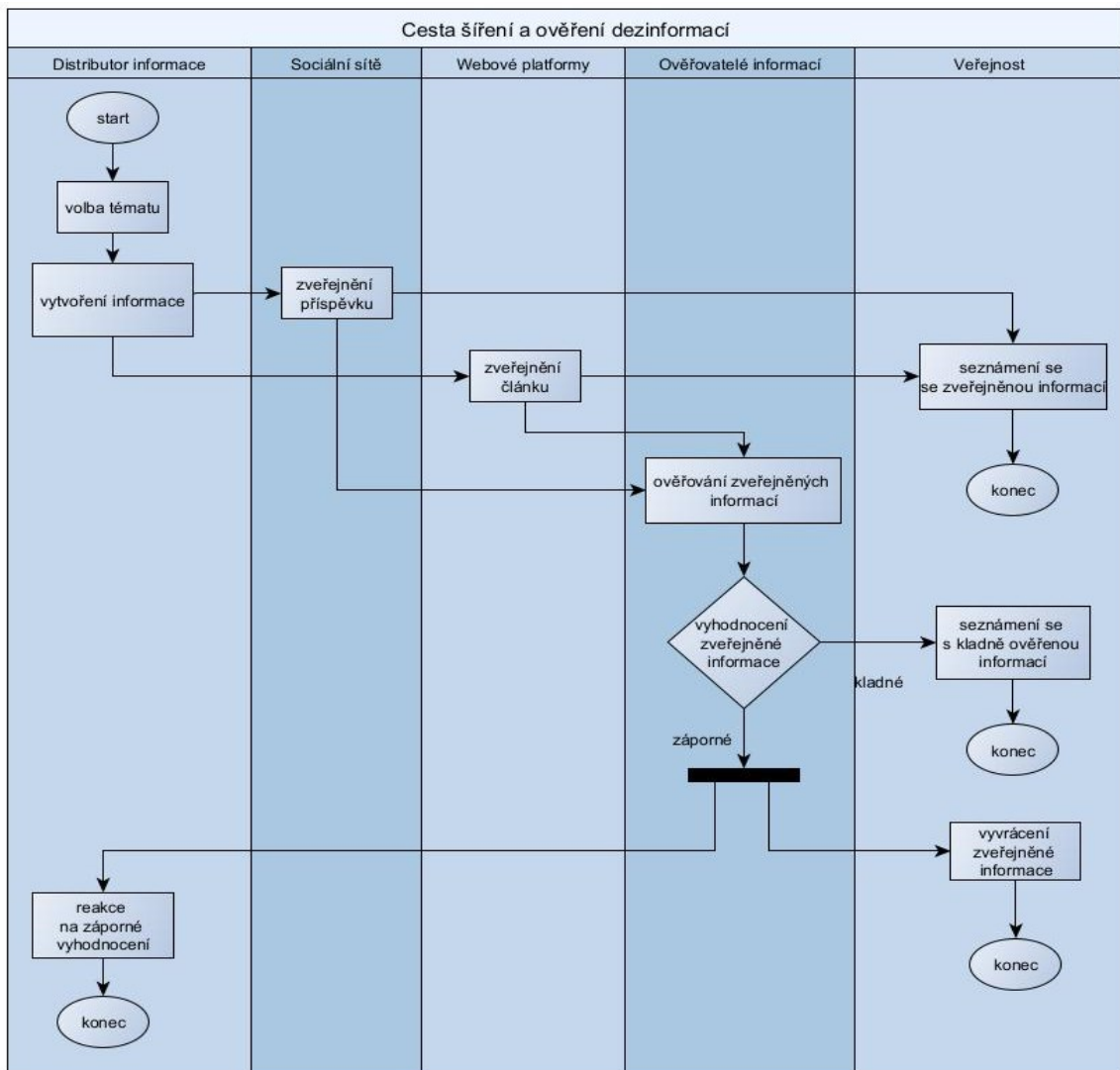
Posláním neziskové a nezávislé organizace FactCheck.org je snižovat úroveň klamání a zmatení v politice USA. Organizace monitoruje pravdivost politických výroků, které jsou prezentovány televizní reklamou, debatou, rozhovory, projevy a články a snaží ovlivnit veřejnost pomocí zvyšování znalostí a porozumění daného tématu. (Our Mission, © 2024)

9.2.6 The Washington Post Fact Checker

Noviny The Washington Post byly v roce 1933 koupeny Eugenem Meyerem, který vymezil soubor zásad, které postupem času byly upraveny, ale ty stěžejní zůstaly. Tyto zásady jsou definovány těmito body:

1. Sdělovat pravdu tak, jak jen je možné ji zjistit.

2. Sdělovat všechnu pravdu o důležitých záležitostech USA a celého světa.
3. Ve zprávách bude dodržena slušnost.
4. Články budou vhodné pro mladou generaci stejně tak jako pro starší generaci.
5. Hlavní povinnost společnosti je vůči čtenářům a veřejnosti, nikoli vůči soukromým zájmům či vlastníkům.
6. Bude-li to nezbytné pro veřejné dobro, budou noviny při hledání pravdy připraveny obětovat své hmotné bohatství.
7. Noviny budou spravedlivé a svobodné v pohledu na veřejné záležitosti a osobnosti a nebudou upřednostňovat žádný speciální zájem. (About The Post, © 1996-2024)

Obrázek 11 Swimline diagramy cesty šíření dezinformace (zpracování: vlastní pomocí programu yEd)

10 NÁSTROJE PRO BOJ PROTI DEZINFORMACÍM

Tato část práce představuje jednotlivé instituce, které se podílejí na přípravě návrhů a opatření na události, které mohou podporovat dezinformační prostředí a tím ohrožovat Českou republiku. Tyto instituce monitorují aktuální hrozby a prostřednictvím svých nástrojů nabízí možnosti seznámení se s problematikou tématu, osvětou v daném tématu či správou webových domén, kdy mají možnost pomoci společnosti v boji proti těmto hrozbám. Dále jsou v této části práce uvedeny nástroje, které pomáhají k identifikaci falešného textu, fotografií, obrázků a videí, které jsou často součástí dezinformačního obsahu a ne vždy je v možnostech jedince tuto skutečnost ověřit. Jako poslední jsou uvedeny nástroje krizové komunikace, které mají při komunikaci s veřejností důležitou roli a které mají co nejvíce předejít možným spekulacím a pochybnostem.

10.1 Centrum proti terorismu hybridním hrozbám

Toto centrum vzniklo v roce 2017 na základě doporučení Auditů, který považuje vznik pracoviště za velmi přínosný. Jedná se o odborné pracoviště, jehož činnost se zaměřuje na hrozby ohrožující Českou republiku, především hybridní hrozby, terorismus a vlivové a dezinformační kampaně. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (dále jen „CTTH“) je v gesci ministerstva vnitra, jakožto ústředního orgánu zabývajícího se otázkou vnitřní bezpečnosti. CTTH analyzuje, monitoruje a vyhodnocuje hrozby a předkládá návrhy věcných i legislativních řešení. Zároveň se CTTH zaměřuje na šíření odborných informací a osvětě pro laickou i odbornou veřejnost. (Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, © 2024)

10.2 DIMEFIL

Akronym DIMEFIL definuje spektrum sedmi nástrojů, které mohou být použity při vedení hybridní kampaně státními i nestátními aktéry. Hybridní kampaň představuje kombinaci nástrojů za účelem využití slabín protivníka, kdy se samotný útočník snaží působit neviditelně a v prostředí, které mu nepřisuzuje odpovědnost za jeho aktivity. Specifické postavení k tomuto spektru nástrojů má kybernetický prostor, který jednotlivé dimenze moci spojuje a vytváří tak velké ohrožení fungování států a ekonomik. Jednotlivé nástroje je možné mezi sebou kombinovat tak, aby bylo dosaženo, co nejlepší strategie.

DIMEFIL vymezuje tento rozsah moci:

D – DIPLOMACIE (DIPLOMATIC) – činnost zaměřující se na vliv a vyvíjení nátlaku pomocí slov či činů při řešení konfliktních situací mírovou cestou. Prostřednictvím prohlášení čelních představitelů, ministrů, diplomatů či jiných představitelů veřejných funkcí je prezentován postoj k událostem, který příjemce tohoto postoje má donutit k reakci.

I – INFORMACE (INFORMATION) – prostřednictvím sdělovacích prostředků, které v tomto případě tvoří zejména sociální sítě a hromadné sdělovací prostředky, jsou šířeny dezinformace, manipulující obsah a propaganda. Zájmové skupiny se snaží o vliv na skupinu lidí či obyvatelstvo s cílem přesvědčit je o skutečnostech z jejich pohledu a tím ovlivnit jejich vnímání a také ovlivnit veřejné mínění obyvatelstva. Lživé informace se šíří velmi rychle a je velmi obtížné je vyvrátit, tím se vytváří prostor pro další manipulaci a lidé raději uvěří lživému obsahu, než aby si ověřili realitu.

M – OZBROJENÉ SÍLY (MILITARY) – prezentace síly v podobě demonstrace vojenské přítomnosti, účasti na zahraničních vojenských cvičeních, vojenské pohotovosti nebo operace v utajení. Cílem ozbrojených sil je účast v aktivních operacích a prezentování sil pro jednotný boj a reakci na hrozby.

E – EKONOMIKA (ECONOMIC) – forma nátlaku ekonomického charakteru. Nátlak může být realizován prostřednictvím zákazu vývozu, zákazu obchodování s dotčeným státem, uvalení cla, omezení užívání dopravních cest, omezení či zákazu dodávek významných komodit. Dochází tak ke zhoršení ekonomické stability země a její soběstačnosti.

F – FINANČNÍCTVÍ (FINANCIAL) – vliv na finanční trh prostřednictvím působení na destabilizaci měny, bankovní sektor, trh s akcemi a na finanční instituce. Tento vliv má silný dopad na dotčený stát.

I – ZPRAVODAJSTVÍ (INTELLIGENCE) – činnost zpravodajských služeb k získávání informací je v tomto případě klíčová. Může zahrnovat špionáž, jednotlivé aktivity zpravodajských služeb a získávání spolupracujících osob. Zpravodajská služba ze získaných informací zpracovává analýzu a operativní postup.

L – VEŘEJNÝ POŘÁDEK A PRÁVNÍ STÁT (LEGAL) – využití rozvratných aktivit útočících na hodnoty, společnost a právní aspekty uspořádání. Využíváním etnických, náboženských a sociálních skupin dochází k podněcování nepokojů v dotčené zemi a k realizaci teroristických útoků a kriminálních činů. (Co jsou hybridní hrozby, © 2024)

10.3 Iniciativa Sníh z.s.

Iniciativa Sníh z.s. (dále jen „Iniciativa Sníh“) je think-tank institucí, které se zabývá podporou globálního zdraví a vědeckého porozumění. Svou činnost zahájila v listopadu 2019 s cílem šířit vědecké poznatky o infekčních chorobách, zejména onemocnění Covid-19. Iniciativa Sníh zajišťuje také podporu vědcům, akademikům a zdravotníkům, snaží se šířit osvětu v oblasti veřejného zdraví a posílit tak důvěru veřejnosti před zpochybňovanými výroky. Iniciativa Sníh podporuje kritické myšlení a také podporuje schopnost společnosti správně vyhodnocovat informace a nacházet metody účinného předávání informací široké veřejnosti tak, aby nebyly zpochybňovány. (Co, kdo je Iniciativa Sníh z.s., © 2021)

10.4 CZ.NIC

CZ.NIC je zájmovým sdružením právnických osob, které bylo založeno v roce 1998. Jejich hlavní činností je provozování domén registrovaných pod doménou CZ, zabezpečení provozu domén, osvětě v oblasti jmen domén, rozvoji systému správy domén a podpoře nových technologií a projektů prospěšných pro internetovou infrastrukturu v České republice. V roce 2022 po konzultacích s bezpečnostními složkami státu a na základě doporučení Vlády ČR došlo k zablokování vybraných dezinformačních webů, které ohrožovaly bezpečnost ČR. Tento krok byl reakcí na vojenský útok Ruska na Ukrajinu a dezinformační vlnu, která tento konflikt doprovázela. (O sdružení, © 2024)

10.5 Nástroje k ověření textu a dezinformačního webu

10.5.1 Detektor dezinformačních webů

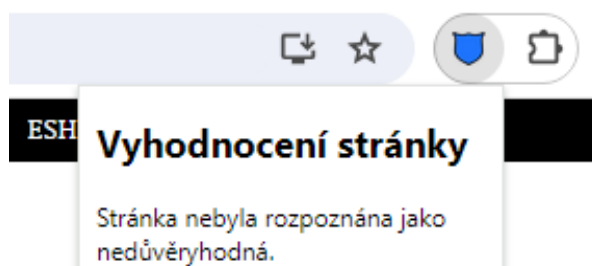
V internetovém obchodě Chrome, se nachází možnost instalace Detektoru dezinformačních webů jako add-on doplňku do internetového prohlížeče Google Chrome. Tento doplněk upozorňuje na weby, které mohou šířit dezinformace. Limitem tohoto doplňku je, že vychází ze seznamu webů, zveřejněných na stránkách konspiratori.sk, kde jsou tyto weby v seznamu označeny jako dezinformační. Pokud tedy bude navštíven web, který není uveden v seznamu, čtenář není hned upozorněn na obezřetnost. V případě návštěvy webu, který je uveden v seznamu, je čtenář upozorněn na obsah webové stránky, který může být zavádějící, viz Obrázek 12.

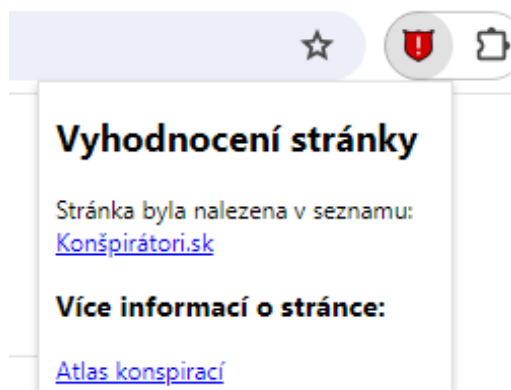
Obrázek 12 Screen upozornění na zavádějící obsah webu ac24.cz pomocí doplňku Detektor dezinformačních webů (zpracování: vlastní)

10.5.2 Štít proti hoaxům

Další z možností add-on doplňků pro internetový prohlížeč Google Chrome na ochranu čtenáře při návštěvě webů je Štít proti hoaxům. Tento doplněk opět vychází z veřejně dostupného seznamu webů zveřejněného na konspiratori.sk, stejně jako doplněk Detektor dezinformačních webů. V případě, že je navštívený web považován za důvěryhodný, je v pravé části panelu pro vyhledání adresy zobrazen znak modře. V případě, že se web jeví jako nedůvěryhodný, je znak zobrazen červeně s vykřičníkem. Tímto na první pohled barevným rozlišením je ihned čtenář upozorněn na důvěryhodnost stránky. Tento doplněk je rovněž limitován zveřejněným seznamem dezinformačních webů, avšak i tak nabízí čtenáři pomoc při identifikaci dezinformačního obsahu.

Obrázek 13 Screen zobrazení modrého znaku doplňku Štít proti hoaxům (zpracování: vlastní)

Obrázek 14 Screen zobrazení výstražného znaku doplňku Štít proti hoaxům (zpracování: vlastní)

10.5.3 Verifée

Jedná se o bezplatný nástroj, který je projektem tří studentů se zájmem o umělou inteligenci a který lze jako add-on doplněk nainstalovat do internetového prohlížeče Google Chrome, Edge a Opera. Nástroj Verifée využívá umělou inteligenci k rozpoznání textů, které působí nedůvěryhodně a tím pomáhá čtenáři jednoznačně identifikovat manipulativní obsah publikovaný na českých zpravodajských webech. Při čtení článku se v pravém horním rohu prohlížeče zobrazí okénko s hodnotou důvěryhodnosti ve škále 0 (nedůvěryhodné) až 100 (důvěryhodné). Okénko s hodnotou lze rozkliknout a získat analýzu textu. Analýza zhodnotí, zda je například použit útočný jazyk, extrémní text nebo zda text jeví známky bulvárnosti. (Nepodlehňte manipulacím, © 2023)

10.6 Nástroje pro ověření fotografií a obrázků

Fotografie a obrázky tvoří nedílnou součást při publikování informace a v případě dezinformátorů dotváří význam informace. Fotografie a obrázky jsou však často upravené a konečný konzument často nemá možnost rozpoznat, zda se jedná o fotografii či obrázek reálný či pozměněný. Pro ověření původu fotografie či obrázku existují různé nástroje, vybrané čtyři nástroje budou níže popsány.

10.6.1 TinEye

Nástroj umožňuje nahrát uloženou fotografii nebo URL adresu fotografie. Po zpracování aplikace nabídne výsledky hledané fotografie. V případě, že je fotografie fotomontáží, nabízí aplikace seznam internetových portálů, kde již přímo v odkazu lze vidět, že se jedná například o hoax. V případě, že byla reálná fotografie dosazena do smyšleného textu,

nabídne aplikace seznam portálů, kdy a kde vznikla, tím lze ověřit její původ. Nahranou fotografií lze dále porovnávat s fotografií, kterou TinEye vyhledal.

10.6.2 Google obrázky

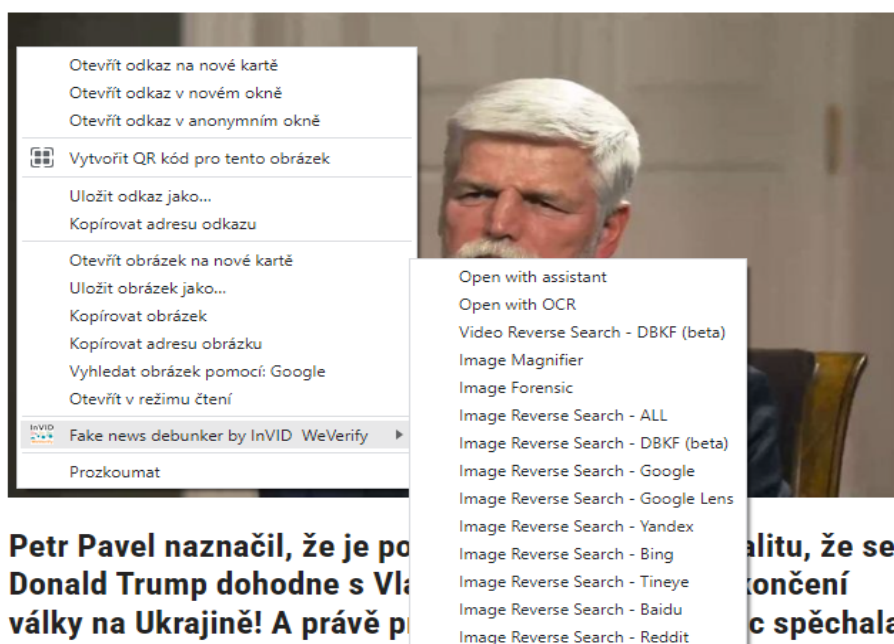
Obrázky stejně jako u aplikace TinEye lze nahrát pomocí URL adresy nebo vložením uloženého souboru. Výsledkem hledaného obrázku je nabídka internetových stránek, kde se prověřovaný obrázek nachází a také možnost najít zdroj obrázku a tak nalézt pravdivou informaci.

10.6.3 Google Lens

Tato aplikace nabízí také možnost instalace do mobilního zařízení. Do aplikace lze nahrát obrázek, případně screen článku s obrázkem a aplikace vyhledá osobu či předmět, který se na obrázku nachází. Aplikace také nabízí rychlé přeložení textu z cizího jazyka za pomoci použití fotoaparátu. Porozumění textu a ověření obrázku je tedy velmi rychlé.

10.6.4 InVID

Tento ověřovací nástroj složí jako rozšiřující doplněk pro internetový vyhledávač Google Chrome. Pomocí něj lze fotografie i obrázky ověřit. Označením obrázku je nabídnuta možnost Fake news debunker by InVID WeVerify, která dále nabízí zpětné vyhledání informací k požadovanému obrázku pomocí různých vyhledávačů.

Obrázek 15 Screen ověření obrázku na vyhledávači Google Chrome pomocí ověřovacího doplňku InVID (zpracování: vlastní)

10.7 Nástroje pro ověření deepfake videí

Rozpoznávání dezinformačních deepfake videí, které jsou publikovány na dezinformačních webech je stále více složitější. Deepfake videa jsou v současnosti převážně vytvářena umělou inteligencí a na první dojem mohou působit velmi věrohodně.

Vzhledem k tomu, že nyní neexistuje mnoho dostupný nástrojů k jednoduchému ověření, zda se jedná o deepfake video, je důležité seznámit se s jednotlivými znaky, které deepfake video mohou identifikovat.

Znaky pro identifikaci deepfake:

1. oči osoby na videu nemusí mrkat,
2. synchronizace rtů při mluveném slovu je nepřesná,
3. obličej osoby vypadá zjevně jinak, např. jiný tón pleti,
4. také vlasy a jemné detaily osoby působí velmi nepřírodně,
5. gestikulace je trhaná a nepřírodně působící,
6. kontext videa má zjevně negativní postoj,
7. video obsahuje podivné světelné efekty. (Deepfake, 2022)

10.7.1 Fake Catcher

Společnost Intel navrhla detektor, který běží na serveru a za použití hardware a software vybavení komunikuje prostřednictvím webové platformy. Software vybavení využívá umělou inteligenci k detekci obličejů a bodů pomocí algoritmových modelů. Hardware vybavení je podporováno spuštěním různých detekcí na procesorech 3. generace společnosti Intel. Fake Catcher využívá to, co identifikuje člověka, a to je průtok krve, který ovlivňuje zbarvení žil a mění tak barvu v obličej. Následně pak z celého obličej sbírá data a algoritmy, které na základě tohoto zbarvení detekují, zda je video skutečné či falešné. Umělá inteligence je zde v roli, kdy dokáže být i zároveň nápomocná k identifikaci. (Intel Introduces Real-Time Deepfake Detector, 2022)

10.7.2 DeepFake-o-meter

Nástroj DeepFake-o-meter pomáhá odhalit falešný obsah. Po registraci a přihlášení uživatele nabízí možnost vložit do svého vyhledávače nedůvěryhodný obrázek, video či audio nahrávku, kterou následně pomocí zvolených implementovaných detekčních metod

analyzuje. Tento nástroj je dostupný na <http://zinc.cse.buffalo.edu/ubmdfl/deep-o-meter/> odkazu. (Rozpoznání falešného videa, 2021)

10.8 Nástroje krizové komunikace

V případě, že nastane určitá událost, ať už očekávaná nebo mimořádná, sehrávají v tomto případě důležitou roli média a komunikace s občany. Pro potřeby zvládnutí krize je důležité komunikovat a odbourat tak prvotní známky paniky, nedůvěry a pochybnosti.

Pro účely krizové komunikace slouží:

1. **Tisková zpráva** – je základní formou práce s médii. Jedná se o písemné sdělení, které obsahuje určité seznámení se situací, sdělení informace a postoje. Tiskovou zprávu lze předat ve fyzické podobě nebo elektronicky rozeslat důvěryhodných médiím, případně zveřejnit na webové stránce a sociálních sítích. Média tak dostávají jednotné sdělení a informace, se kterými mohou dále pracovat. Nevýhodou této komunikace je, že je jednosměrná směrem k příjemcům informace a nedochází tak k dialogu instituce a médií či společnosti.
2. **Tisková konference** – nabízí rychlé předání nových a důležitých informací v přímém kontaktu s posluchači a médii. Tisková konference umožňuje posluchačům pokládat doplňující otázky a tím zodpovědět v co nejširší škále řešenou problematiku. Řečníkovi je tak umožněn projev empatie, emocí a hlubšího rozboru události či problému.
3. **Krizový web** – v případě, že se instituce nachází v epicentru události či problému, měla by na tento stav reflektovat prostřednictvím svého webu. Na svém webu může organizace zveřejnit svá vyjádření, tiskovou zprávu nebo informaci o aktuální situaci. Také webové stránky samospráv a složek integrovaného záchranného systému se podílí na informování veřejnosti při mimořádných událostech. Krizový web může být speciální stránkou se svou doménou, zřízením pro potřeby krizové komunikace nebo je to část webové stránky instituce, které se problém dotýká nebo jej řeší. Jednotnou vizí krizového webu je funkčnost, aktuálnost, srozumitelnost, přehlednost a informovanost.
4. **Sociální sítě** – v dnešní době nejrychlejší nástroj pro potřebu informování veřejnosti. Sociální sítě umožňují rychlé, aktuální a operativní informace, které uživatelé mohou sdílet a tím dochází k informování nejširší veřejnosti. Sociální sítě také nabízí

pravidelnou aktualizaci vývoje situace prezentované informace. (Tomandl et al., © 2020)

10.9 Nástroje strategické komunikace

Jedním z nástrojů, jak postupovat v rámci strategické komunikace, která je popsána v odstavci 2.22, je aktivní a reaktivní přístup.

10.9.1 Aktivní přístup

Aktivní přístup lze vnímat jako účinnou formu prezentace konkrétního tématu či události ve vlastní režii a pod vlastní kontrolou. Tento přístup se snaží předvídat dění událostí a zaměřovat se na prezentaci informací tak, aby nedocházelo k nežádoucímu vyznění. Nosnými body v aktivním přístupu jsou:

- Aktuálnost – nové skutečnosti a fakta mohou dát události nový rozměr. Pokud se jedná o důležité téma či událost, jsou nezbytné pravidelné a aktuální informace.
- Blízkost – téma či událost v regionu může být geograficky, kulturně, psychologicky a sociálně vzdálené jinému regionu. Některé témata či události však nabývají globálního významu a dopadu, proto je nutné neubírat významu na jejich důležitosti.
- Společenský význam – pokud je událost významného charakteru, má vliv na společnost, ale i jednotlivce či skupinu obyvatel. Prezentace události může mít velký vliv na veřejné mínění.
- Nosný příběh – v případě, že je téma či událost propojena s určitým příběhem, stává se pro konzumenty prezentovaného obsahu lépe zapamatovatelným. Příběhem si lze propojit historické fakta, reálná fakta a možný vývoj budoucnosti, to vše v posluchači či čtenáři budí city a emoce.
- Skandál a konflikt - pokud je uveřejněna informace, které pomáhá k vyřešení jiných událostí či řeší jinou problematiku, nabývají lidé pocitu zadostiučinění a spravedlnosti.

10.9.2 Reaktivní přístup

Tento defenzivní přístup usměrňuje reakci médií na již proběhlou událost, kdy cílem je řešení mimořádné události tak, aby komunikace proběhla správně a byly omezeny nežádoucí dopady publicity. Reaktivní přístup tedy pouze reaguje na to, co se již stalo. (Ftorek, 2017)

11 METODY OVĚŘOVÁNÍ DEZINFORMACÍ

Pro ověřování informací neexistuje jedna univerzální metoda, která by dokázala promptně identifikovat pochybný obsah informace a jednoznačně tuto informaci označila za dezinformaci. Aby bylo možné informaci identifikovat jako dezinformaci, je nezbytné použít soubor metod, které se vzájemně prolínají a poskytují návod, jak informaci ověřit.

11.1 Metoda fact-checking

Touto metodou jsou ověřovány informace, uvedené v psaném textu, příspěvku na sociálních sítích, politických projevech a jiných dalších, zda jsou správné, tj. pravdivé. Ověřené informace tato metoda posuzuje nestranně a v souladu s ověřenými fakty konkrétní informaci označí za pravdivou či nepravdivou.

Tuto metodu lze rozdělit na 2 typy:

1. ante-hoc – jedná se ověření informace před zveřejněním, ověřováno např. redakcí,
2. post-hoc – ověření informace po zveřejnění, zpravidla je ověřováno nezávislou organizací. (E-Bezpečí, 2022)

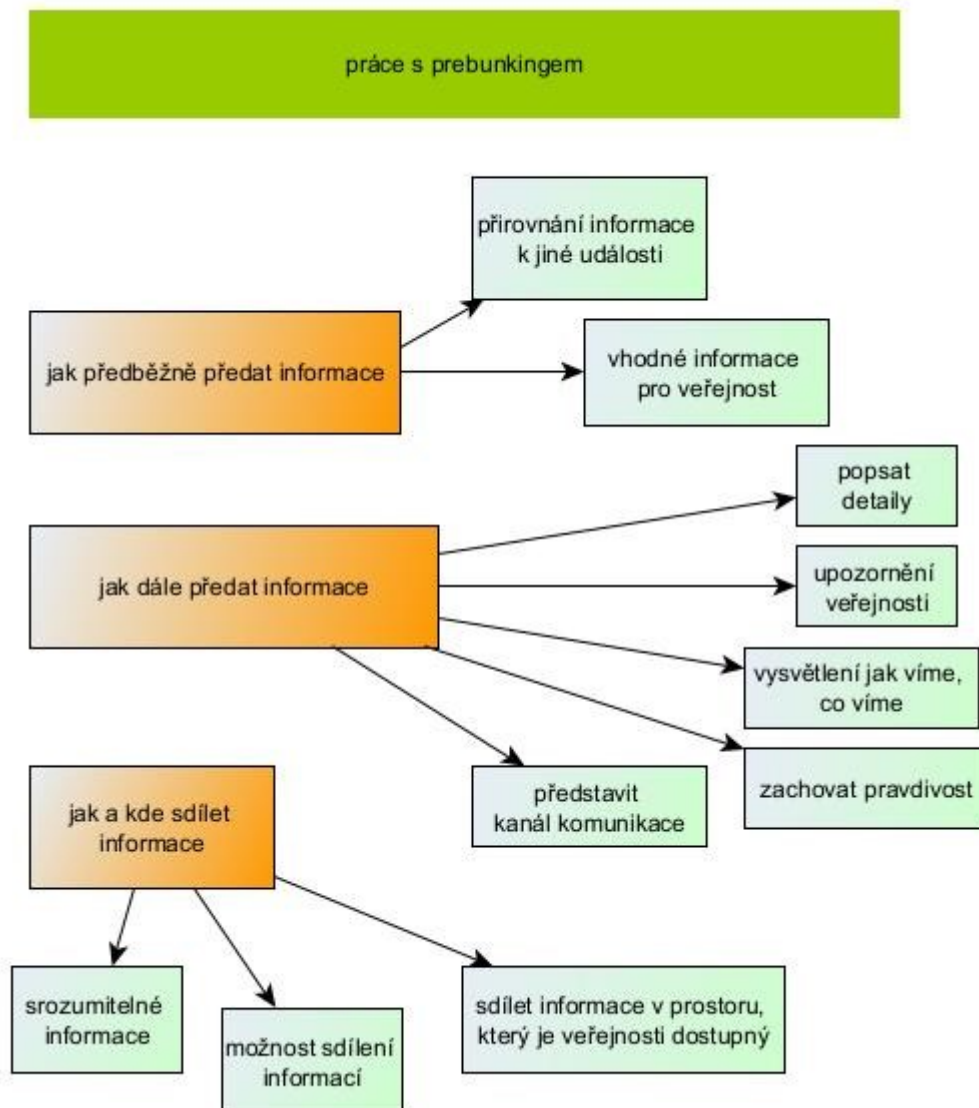
Metoda fact-checking se využívá na webovém rozhraní a sociálních sítích a pomáhá kontrolovat fakta, případně kontrolovat, že fakta nejsou smyšlená. Nejvíce je praktikován na platformách, které se zabývají politickými výroky. Kontrolorem se v tomto případě stává běžný zaměstnanec, který ověřuje a vyhledává zdroje stejně jako každý, kdo si chce ověřit určitá tvrzení. (Jurnečka, 2021)

11.2 Prebunking

Metoda prebunking pomáhá předcházet šíření dezinformací a lži ještě předtím, než vznikne prostor k vytváření manipulací a falešných zpráv cílených na veřejnost. Metoda poskytuje velmi rychlou a dostupnou možnost předejít šíření manipulativního obsahu tím, že poskytne relevantní informace, které je nezbytné veřejnosti sdělit co nejdříve a co nejpřesněji a tím získat důvěru v tyto informace.

Tři základní typy prebunkingu jsou:

- 1) fakta: korekce konkrétního falešného tvrzení či vyvrácení narativu,
- 2) logika: logické vysvětlení manipulativní taktiky,
- 3) zdroje: upozornění na pochybný zdroj informací.

Obrázek 16 Komunikační možnosti práce s prebunkingem, (Prebunking: how to do it, 2021), (zpracování: vlastní pomocí programu yEd)

11.3 Metoda debunking

Jedná se o metodu vyvracení dezinformací a dalších mylných informací, která je velmi podobná metodě fact-checking. Hlavním rozdílem oproti fact-checkingu je, že debunking nemusí být nestranný a zaměření metody debunking může být konkrétně zacíleno např. na strategické problémy či témata, které mohou mít celospolečenské dopady. Tvrzení k ověření jsou vybírána přímo na aktuálně řešenou problematiku. Cílem debunkingu je co nejvíce snížit dopad působení nepravdivých informací. (Lindwall, Pamment, 2021)

11.4 Kritické myšlení

Každý den se lze setkat s množstvím informací, které vedou k informačnímu přetížení a jedinec tak není schopen se na všechny informace soustředit, efektivně všem informacím porozumět a vyhodnotit je. Nabízí se tak možnost informaci přijmout v takové formě, jak je předložena a více se jí nezabývat.

Kritické myšlení je důležité proto, aby pomohlo zhodnotit jak vidět, vnímat a slyšet informace, které jsou prezentovány. Umožňuje zpochybňovat domněnky, vyhodnocovat situace z různých úhlů, přemýšlet nad problémem a nacházet přístup k dané záležitosti.

Způsoby jak přistupovat ke kritickému myšlení:

1. **Zpochybnění předpokladů** – je důležité nad prezentovanou informací přemýšlet, zkoumat jednotlivé části informace a odpovídat si na důležité otázky.
2. **Přijetí jiného pohledu** – každý jedinec může informaci vnímat jinak. Proto je důležité znát názorové spektrum svého okolí. Názory ostatních pomáhají přemýšlet nad vlastním přijetím informace.
3. **Rozhodnutí na základě dat** – v případě, že informace nedisponuje reálnými fakty či daty, nebo tyto podklady nejsou příliš přesvědčivé, je nezbytné je ověřit a zkontrolovat.
4. **První dojem** – okamžité přijetí informace nemusí být vždy to správné. Uvěřit a přijmout informaci bez dalšího ověření může jedince ovlivnit v utváření názoru a způsobu jeho chování, jako je strach a panika.
5. **Neustále se učit a zdokonalovat** – čím více dovedností, vědomostí a poznání jedinec má, tím více se orientuje v aktuálním dění. Následně tedy není být tolik ovlivněn vágními fakty a na základě svých vědomostí nepřijme informaci na první dojem. (Prince, 2016)

11.5 RESIST Příručka pro boj s dezinformacemi

RESIST příručka pro boj s dezinformacemi (dále jen „příručka RESIST“) je převzata z odboru komunikace britského úřadu vlády, kde byla vyvinuta jako projekt pro školení pracovníků v oblasti čelení dezinformacím a pro komunikátory převážně britské státní správy. Pro potřeby České republiky byla tato příručka přeložena CTTH, spadající pod Ministerstvo vnitra České republiky. Příručka uvádí jak rozpoznávat dezinformace, jak před nimi včasně

varovat, jak je monitorovat a vyhodnocovat a také jak zajistit efektivní strategickou komunikaci bojující s dezinformacemi. (CTHH přeložilo a do českého prostředí adaptovalo příručku pro boj s dezinformacemi RESIST, 2020)

Příručka RESIST obsahuje několik kapitol, které vysvětlují rozpoznání dezinformace až po efektivní strategickou komunikaci. Pro potřeby této práce byla vybrána kapitola rozpoznávání dezinformací, která zahrnuje model FIRST a cíle dezinformací.

11.5.1 Model FIRST

Pro rozpoznávání dezinformací stanovila příručka RESIST několik jednoduchých technik, které mají být vodítkem k identifikaci dezinformace. Tyto techniky se mohou prolínat a nemusí být použity v pořadí, v jakém jsou uvedeny. Cílem modelu FIRST je poskytnout základ pro primární identifikaci dezinformace a kombinováním technik, co nejvíce snížit dopad dezinformace.

Model rozpoznávání dezinformačních technik:

- Falešný obsah – jakákoliv manipulace s obsahem textu, fotografií či videí,
- Identita – identifikace zdroje textu, fotografií a videí,
- Rétorika – forma komunikace, pravopis,
- Symbolika – zneužívání mimořádných událostí k vytváření dezinformací,
- Technologie – využívání technologie k šíření zpráv.

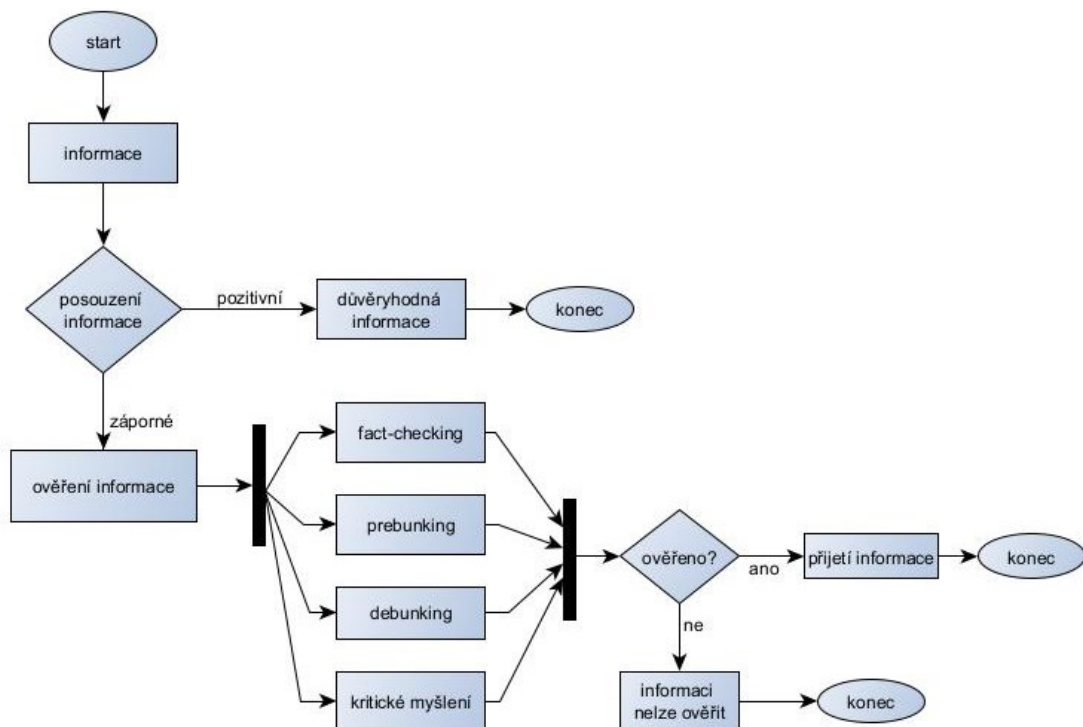
11.5.2 Cíle dezinformací

K ovlivňování společnosti jsou vytvářeny stále propracovanější triky. Dezinformátoři se pomocí šíření lži a zavádějícího obsahu snaží ovlivnit chování společnosti a tím dosáhnout určitého cíle. Následujících 5 cílů představuje účel vzniku dezinformací, které slouží pro pochopení stimulu dezinformátora.

Základní cíle dezinformátora podle příručky RESIST:

1. **Ekonomické** – dezinformátor sleduje svůj finanční prospěch pomocí clickbaitového, neboli odkazovacího kliknutí, která uživatele odkáže na dezinformátorovu webovou stránku. Obsah se začne virálně šířit a dezinformátor získá z každého kliknutí určitou finanční částku a zároveň předává svůj obsah článků na webové stránce.

2. **Objekt zájmu** – pro dezinformátora je šíření dezinformací určitou výzvou, kam až může dezinformace mít vliv. Hledá slabá místa a využívá je ke svému prospěchu. S každou úspěšně šířenou dezinformací má nejen svůj osobní prospěch, ale také získává určitou popularitu a respekt mezi konzumenty dezinformačního obsahu.
3. **Diskreditace** – dezinformátor se snaží o ztrátu důvěryhodnosti osob nebo organizací. Tvoří záměrné nepravdy a tím poškozují dobrou pověst a manipuluje konzumenty nepravd k pochybnostem.
4. **Polarizace** – cílem dezinformátora je využít stávajícího rozporu ve společnosti a ten následně ještě více zpochybňovat a rozpor tak prohloubit. Pomocí provokace osob, kterých se rozpor týká, vyvolává pochybnosti a dotýká se citlivých otázek ve společnosti jako např. očkování.
5. **Vliv** – pomocí podryvání národní prosperity a bezpečnosti se snaží dezinformátor ovlivnit pověst institucí a způsobit rozvrat společnosti. Dezinformátorem je zpravidla nepřátelský státní či nestátní subjekt. Pomocí svého informačního vlivu se snaží ovlivňovat politiku, oslabovat společenskou soudržnost a narušovat spojení mezi státy podporou zahraniční politiky nepřátelského státního subjektu. (RESIST: příručka pro boj s dezinformacemi, 2018)

Obrázek 17 Vývojový diagram cesty ověření informací
(zpracování: vlastní v programu yEd)

12 PŘÍPADY DEZINFORMACÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH ANALÝZA (V ČR A VE SVĚTĚ, JEJICH VLIV A ANALÝZA)

V této kapitole jsou uvedeny případy událostí, které byly zneužity k šíření dezinformací a které byly v minulosti zveřejněny prostřednictvím dezinformačních webů a také sociálních sítí. Pro analýzu jednotlivých případů byly aplikovány některé nástroje, které jsou uvedeny v kapitole 10. Jednotlivé dezinformace také monitorují platformy pro boj proti dezinformacím, které nabízí ucelený rozbor události a jejich dopad.

12.1 Střelba na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Dne 21.12.2023 došlo v Praze na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy k tragické události. Mladý muž zastřelil 14 lidí, v okolí fakulty zranil několik lidí a následně spáchal sebevraždu. Při události zasahovaly složky integrovaného záchranného systému, které jednaly tak, aby místo zabezpečily a zabránily dalším zbytečným ztrátám na životech. Policejní prezident spolu s ministrem vnitra pravidelně prostřednictvím nástrojů krizové a strategické komunikace poskytovali důležité informace přímo z místa události. Ani tato tragická událost se však nevyhnula vlně narativů a zneužití v dezinformační scéně.

Podle platformy Čeští elfové se objevovaly tyto narativy:

- *“Co je ministrem Vít Rakušan, stoupl počet vražd o 43%”*
- *“Policie byla tak zaujatá řešením případu plakátu s ministrem Rakušanem v pytli na mrtvoly, že zanedbala zprávy o střelci z FF UK.”*
- *“Pravdu se stejně nedozvíme, protože ji před námi utají nebo zmanipuluje Rakušanovo dezinformační gestapo.”*
- *“Údajní „dezoláti“ jsou ministrem vnitra sledováni, ale Policie si nechá utéct příspěvek, kde se oznamuje masová vražda” (SPECIÁL: Střelba na Filozofické fakultě – odraz události na dezinformační scéně., 2023)*

Další tvrzení, objevující se v souvislosti s tragickou událostí napříč dezinformační scénou:

- Střelec byl ukrajinské národnosti a tímto jednáním vystupuje v konfliktním trojúhelníku, tj. Česká republika x Ukrajina x Rusko.
- Za střelbou stojí vláda České republiky.
- Střelec trpěl pokročilou schizofrenií v rozvinutém stádiu.

Tato událost byla také zaznamenána na webové stránce AE News, které je dle kapitoly 6 označena jako dezinformační. Pro potvrzení dezinformačního obsahu byly na uvedený článek aplikovány nástroje pro ověření, zda je obsah tohoto článku zavádějící. Článek byl zobrazen pomocí vyhledávače Google Chrome. Článek byl zveřejněn 21. prosince 2023, tedy přímo v den tragické události a je pod ním podepsán autor Vedoucí kolotoče.

Obrázek 18 Screen článku AE News o střelbě na Filozofické fakultě (VIDEO: Unikátní záběry Policie ČR zachytily okamžiky nejhoršího teroristického útoku v historii České republiky!, 2023)

12.1.1 Detektor dezinformačních webů

Tato stránka není uvedena v seznamu dezinformačních webů, detektor dezinformačních webů tedy v případě této webové stránky nezobrazil žádné upozornění.

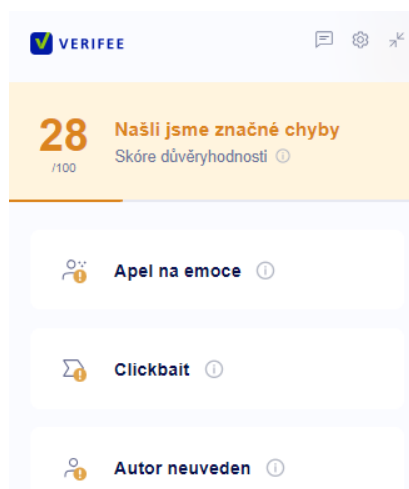
12.1.2 Štít proti hoaxům

Tento add-on doplněk vyhodnotil webovou stránku modrým znakem, tzn. jako důvěryhodnou. Tento doplněk opět vychází ze seznamu dezinformačních webů, pro čtenáře tedy není na první pohled stránka pochybná.

12.1.3 Verifée

Doplněk Verifée u toho článku zareagoval vyhodnocením 28 bodů ze 100 bodů. Doplněk také vyhodnotil 3 faktory, které podporují skóre nedůvěryhodnosti. Jako první označil Apel na emoce, což má upozornit na snahu o manipulaci, které je vytvářena pomocí emocí nikoli faktů. Druhým faktorem je Clickbait, který upozorňuje na to, že titulky článku není shodný

s obsahem článku a tím se pokouší čtenáře upoutat neseriózním způsobem. A poslední faktor uvádí, že u článku není uveden autor, není tedy zřejmé, od koho článek pochází.

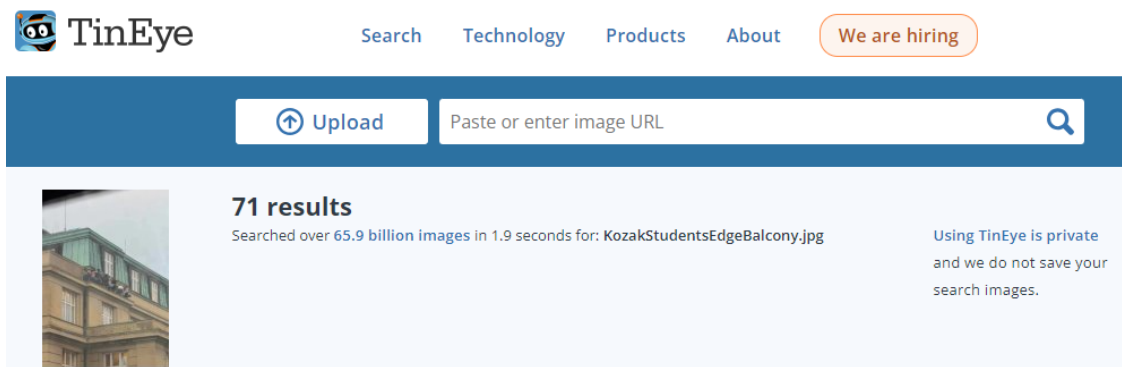
Obrázek 19 Screen doplňku Verifée (zpracování: vlastní)

12.1.4 TinEye

Článek je doplněn fotografií studentů, kteří se snažili skrýt před střelcem na ochozu budovy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, viz obrázek 20. Tato fotografie byla prověřena pomocí nástroje TinEye. Tento nástroj vyhodnotil 71 výsledků a v souvislosti s fotografií našel 65,9 bilionů obrázků. U všech výsledků, byla na zveřejněných webech totožná fotografie. Lze tedy konstatovat, že se nejedná o upravenou fotografii.

Obrázek 20 Studenti ukrývající se na ochozu budovy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (VIDEO: Unikátní záběry Policie ČR zachytily okamžiky nejhoršího teroristického útoku v historii České republiky!, 2023)

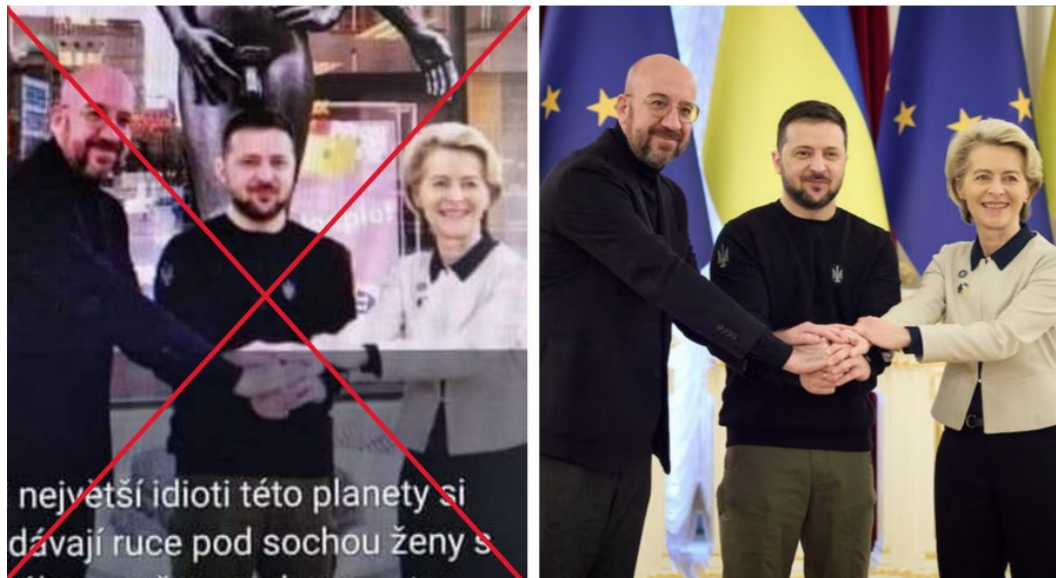
Obrázek 21 Screen výsledku prověření fotografie pomocí nástroje TinEye (zpracování: vlastní)

Dále také byly využity nástroje krizové komunikace a strategické komunikace při informování veřejnosti a médií. Aktivní přístup strategické komunikace zde koreluje s metodou prebunking a reaktivní přístup strategické komunikace koreluje s metodou fact-checking a debunking.

Při této tragické události byly využity nástroje krizové komunikace, kdy například formou tiskové konference, krizového webu a sociálních sítí byly veřejnosti poskytovány aktuální informace, zároveň byly vyvráceny dezinformace, které bezprostředně po události vznikaly. Také prostřednictvím institucí, organizací a odborníků vznikly bezplatné krizové telefonní linky, které poskytovaly přeživším, rodinám i dalším lidem, kteří byli přímo či nepřímo zasaženi událostí odbornou pomoc.

12.2 Prezident Zelenskyj a představitelé EU zneužití ve fotomontáži

Na sociálních sítích se objevila fotografie, kde jsou zobrazeni předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyen, předseda Evropské rady Charles Michel a ukrajinský prezident. Tito aktéři jsou zobrazeni jako pózující před nahou sochou. Avšak tato fotografie je fotomontáží, kdy původní fotografie pochází ze summitu mezi EU a Ukrajinou z února 2023 v Kyjevě. Fotomontáží byli tito aktéři přeneseni do Nizozemska, před sochu v Haagu. (Zelenskyj a představitelé EU zneužití ve fotomontáži, 2024)

Obrázek 22 Vlevo fotomontáž obrázku, vpravo původní fotografie. (Zelenskyj a představitelé EU zneužití ve fotomontáži, 2024)

Na první pohled je z Obrázku 22 patrný velký rozdíl v kvalitě a zaostření obrázku. Z obrázku, který prošel fotomontáží lze pozorovat rozmazané, neostré obličejové a barevnost rovněž působí neautenticky. Při manipulaci s fotografií či obrázky tak může dojít ke značnému snížení kvality obrázku a to může být varovným ukazatelem důvěryhodnosti.

12.2.1 Detektor dezinformačních webů

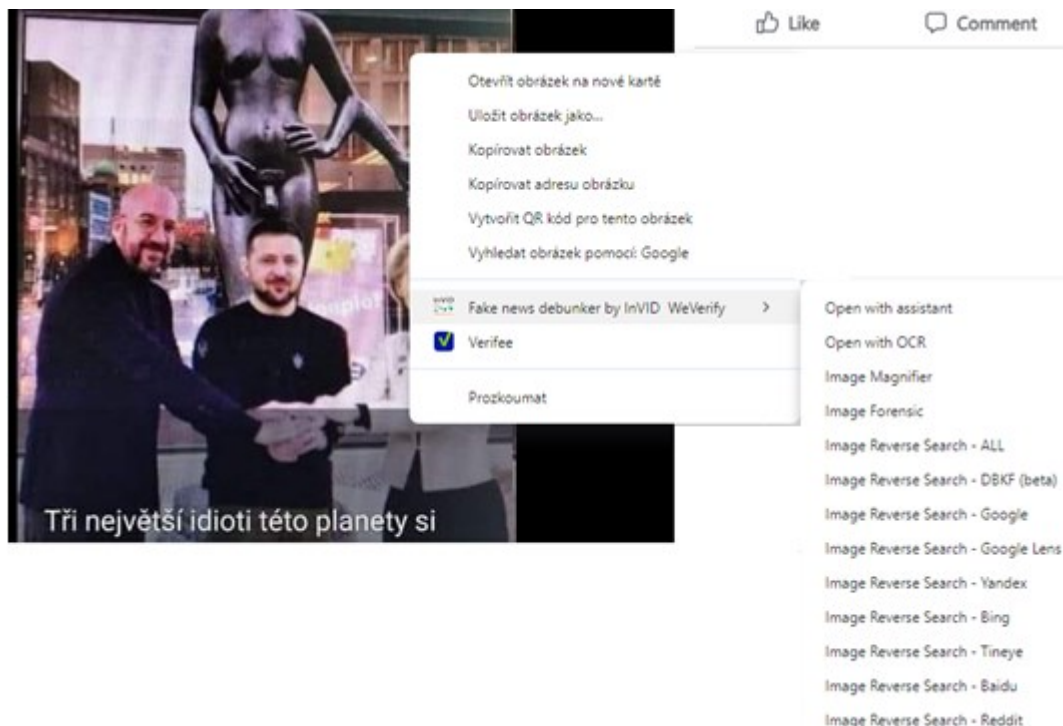
Vzhledem k tomu, že tato fotomontáž byla sdílena převážně prostřednictvím sociálních sítí, nemohl tento nástroj fotomontáž identifikovat a zobrazit tak upozornění.

12.2.2 Štít proti hoaxům

Rovněž tento doplněk nevyhodnotil příspěvek jako nedůvěryhodný. Jedná se o příspěvek na sociálních sítích, nemohl být tedy identifikován pomocí seznamu dezinformačních webů.

12.2.3 Verifée a InVID

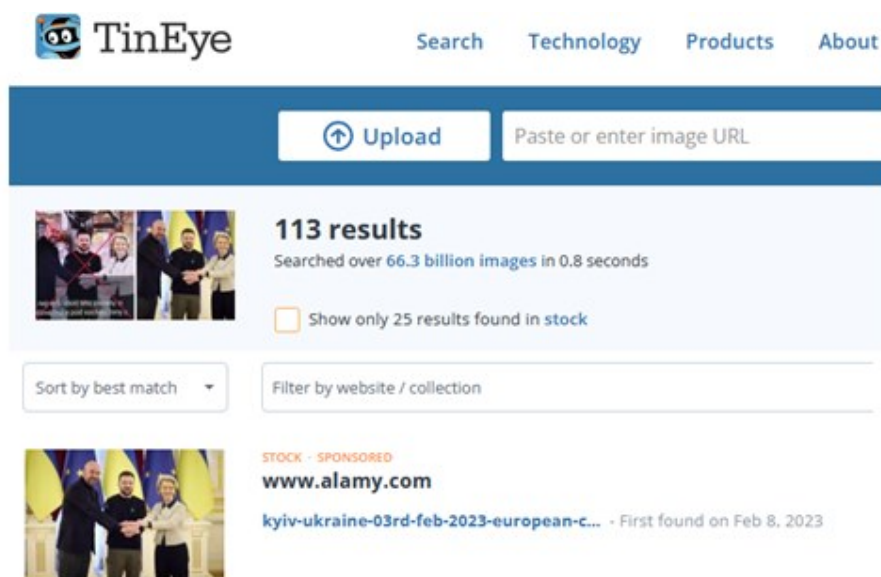
Doplněk Verifée neoznačil příspěvek jako důvěryhodný, ale ani jako nedůvěryhodný. Avšak doplněk InVID nabízí seznam možných nástrojů, kde jej lze ověřit.

Obrázek 23 Příspěvek na sociální síti s upravenou fotografií a možností ověření pomocí doplňku InVID (zpracování: vlastní)

12.2.4 TinEye

Pomocí nástroje TinEye byla následně upravená fotografie prověřena. Nástroj vyhodnotil 113 výsledků a našel 66,3 bilionů obrázků. Pod vyhledávacím panelem byly ihned zobrazeny původní fotografie ze summitu. Po prověření lze tedy konstatovat, že se jednoznačně jedná o fotomontáž a že s fotografií bylo manipulováno.

Obrázek 24 Screen výsledku prověření fotografie pomocí nástroje TinEye (zpracování: vlastní)

12.3 Covid-19

V prosinci roku 2019 byl ve městě Wu-chan v Číně poprvé identifikován virus s označením SARS-CoV-2 (severe acute respiratory syndrome coronavirus 2). Virus byl také označován jako „nový koronavirus“, „koronavirus 2019“ nebo „Wuchan coronavirus“. Tento virus způsoboval vysoké horečky, kašel, únavu a dušnost a byl především spojován s čínským trhem s živými zvířaty. V následujících měsících se virus začal rychle šířit po celém světě a stal se příčinou globální pandemie. Nemoc způsobená virem SARS-CoV-2 se stala známou pod označením Covid-19. (Obecně známé informace o viru SARS-CoV-2 v roce 2020, 2023) Následně v souvislosti s pandemií Covid-19 se nesla vlnu pochybností, paniky a dezinformací nejen v ČR, ale i ve světě.

Dezinformační tvrzení, objevující se v souvislosti s pandemií Covid-19:

1. Virus byl vyvinut jako biologická zbraň.
2. Koronavirus má odvést pozornost od velkého nebezpečí migrace.
3. Očkování bude sloužit jako nástroj kontroly společnosti. Do těla budou vpraveny nanočipy, které budou pomáhat identifikovat obyvatelstvo.
4. Ochranné prostředky nejsou dostatečně účinné. Je důležité užívat alkohol, česnek, omývat tělo chlórem, užívat antibiotika a nosní kapky. (Koronavirus: Přehled hlavních dezinformačních sdělení, © 2024)

Platforma manipulatori.cz uvádí hoax, šířící se v době pandemie Covid-19:

„Michal H.: Přidám svou zkušenost. Posledních pár měsíců byla má babička v domově se specializovanou službou, kde zemřela na stáří a svou nemoc (alzheimer.) V pohřební službě nám sdělili, že babička zemřela na Covid-19. Přitom v domově, kde provádí často testy byla NEgativní. Vyletěl jsem abnormálně naštvaný z křesla, že to půjde přes soud, pokud to napíšou do úmrtního listu apod. Nenapsali. A mají štěstí! Když jsem se nenápadně pak ptal řidičů pohřební služby, sdělili mi že AUTOMATICKY musí u starších zesnulých psát, že zemřeli na Covid-19. Takže nenechte se oblbnout. Svou zkušenost jsem napsal zkráceně.“

Tento hoax následně manipulatori.cz analyzují jako lživý a vyvrací jej. Na základě zjištění úmrtní list obsahuje:

- jméno a příjmení,
- den, měsíc, rok a místo narození,

- rodné číslo, osobní stav, pohlaví a místo trvalého pobytu zemřelého,
- jméno a příjmení žijícího manžela/ky,
- datum, jméno, příjmení a podpis matrikáře, označení matričního úřadu a otisk razítka.

Příčina úmrtí se uvádí do listu o prohlídce zemřelého, zde je však součástí lékařského tajemství. Dokumenty, které mají k dispozici zaměstnanci pohřební služby žádné diagnózy ani příčiny úmrtí neuvádí. Text hoaxu tedy není pravdivý. (HOAX: Běžná úmrtí byla svedena na COVID-19, 2020)

Zde je na místě použití kritického myšlení, kdy čtenář o této informaci může přemýšlet, zda autor příspěvku píše pravdu. Informaci může přijmout a více ji nezkoumat, nebo bude přemýšlet a bude kontaktovat nejbližší matriční úřad, kde mu podají náležité informace. Případně může vyhledat zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, kde je přesně definováno, co úmrtní list obsahuje. Pokud by tak autor textu učinil a skutečnosti si řádně ověřil, nešířil by tak mylné informace.

12.4 Dezinformace a umělá inteligence

Umělá inteligence je v poslední době stále více využívána v různých oborech. Tento nástroj je dobré používat, nikoli jej zneužívat. Pro uvedení příkladu bylo umělé inteligenci prostřednictvím ChatGPT 3.5 zadáno vytvoření dezinformace na téma přijetí eura.

ChatGPT

"Nová studie ukazuje, že přijetí eura by mohlo mít katastrofální důsledky pro ekonomiku a suverenitu naší země! Podle analýzy provedené renomovanými ekonomy by zavedení eura vedlo k prudké inflaci, ztrátě pracovních míst a snížení životní úrovně obyvatelstva.

Expertní zpráva varuje, že přechod na euro by otevřel dveře k narušení naší finanční nezávislosti a způsobil by obrovský propad hodnoty naší měny. Navíc by to umožnilo zahraničním mocnostem zasahovat do naší ekonomiky a ovlivňovat politická rozhodnutí.

Podle výzkumu by mělo naše země pevně držet svou měnu a odmítnout jakékoli tlaky na přijetí eura. Je nezbytné, abychom si zachovali svou suverenitu a chránili svou ekonomiku před nebezpečím spojeným s přechodem na společnou měnu.

Sdílejte tuto důležitou zprávu, abyste upozornili ostatní na rizika spojená s přijetím eura a podpořili zachování naší finanční nezávislosti!"

Obrázek 25 Screen vytvoření dezinformace na téma přijetí eura (ChatGPT 3.5, 2024)

Z uvedeného Obrázku 25 lze vyčíst, že umělá inteligence vytvořila zprávu, které se odkazuje na blíže nedefinovanou studii, nepopisuje konkrétní data a fakta, působí zastrašujícím dojmem a podněcuje ke sdílení této zprávy.

Vytvořená zpráva byla následně prověřena, zda je pravdivá. Pomocí umělé inteligence ChatGPT 3.5 byla tato zpráva vyhodnocena jako dezinformace. Na Obrázku 26 lze vyčíst, že přijetí eura není tak kriticky vnímáno a že má své pozitivní i negativní aspekty. Také zde uvádí, že sdílení dezinformace, která je jednostranně podávána může vést k manipulaci veřejného mínění a že je důležité zvážit, zda takovou informaci šířit, pokud není dostatečně ověřena.

ChatGPT

Tato zpráva byla vytvořena jako dezinformace. Přijetí eura není automaticky spojeno s katastrofálními důsledky pro ekonomiku a suverenitu země. Skutečně, přechod na euro může mít jak pozitivní, tak negativní aspekty, a ty jsou závislé na konkrétní situaci každé země.

Řada zemí eurozóny má stabilní ekonomiku a výhody spojené s používáním eura, jako jsou snížené náklady na transakce a snadnější obchodování se zeměmi v eurozóně. Nicméně, je důležité pečlivě posoudit všechny aspekty přechodu na euro, včetně možných dopadů na inflaci, zaměstnanost a obecně životní úroveň obyvatelstva.

Sdílení dezinformace, která zaujímá jednostranný pohled a tvrdí, že přechod na euro je vždy negativní, může vést k nedorozumění a manipulaci veřejného mínění. Je důležité provádět důkladné a vyvážené analýzy před přijetím takových rozhodnutí a vyhnout se šíření dezinformací.

Obrázek 26 Screen posouzení zprávy pomocí umělé inteligence (ChatGPT 3.5, 2024)

Tento příklad ukazuje, že práce s umělou inteligencí může být škodlivá, ale zároveň i užitečná. Velmi důležité je použití kritického myšlení, zejména nepřijmout zprávu hned na první dojem. I umělá inteligence se může v mnoha směrech mýlit, vždy je dobré informace opětovně zkontrolovat a ověřit pomocí jiných zdrojů.

13 METODICKÝ MODEL POSTUPU OVĚŘENÍ PRAVDIVOSTI INFORMACÍ

Krok 1: Identifikace informace

- Identifikujte obsah informace.
- Identifikujte kontext, ve kterém byla informace uvedena.
- Zhodnoťte, zda informace disponuje daty a fakty.
- Zkontrolujte, kde byla informace uvedena (sociální síť, webová stránka, novinový článek, tisková zpráva).
- Prozkoumejte, zda informace obsahuje video nebo obrázky a zvažte jejich relevantnost.
- Prozkoumejte, na koho je informace zacílena a jaký může mít vliv na veřejnost nebo cílovou skupinu.

Krok 2: Zdroj informace

- Identifikujte zdroj původu informace a zvažte jeho důvěryhodnost.
- Prozkoumejte, zda informace obsahuje odkaz na původní zdroj a tento zdroj prověřte.
- Prověřte nezávislost zdroje.

Krok 3: Ověření informace

- Ověřte konkrétní data a fakta a porovnejte je s jinými zdroji.
- Porovnejte informaci s jinými zdroji.
- Zhodnoťte, zda informace není v přímém rozporu s platnou legislativou nebo vědeckými poznatky.

Krok 4: Ověření pomocí nástrojů

- Využijte nástroje k ověření textu a dezinformačního webu pro kontrolu informace.
- Proveďte ověření fotografií a obrázků pomocí nástrojů pro detekci manipulace s nimi.
- Ověřte videa, které doplňují informaci pomocí nástrojů pro ověření deepfake videí.

Krok 5: Kritické myšlení

- Přemýšlejte o informaci a vyhodnoťte možné dopady.
- Porovnejte informaci s jinými zdroji a vyhodnoťte ji.
- Zhodnoťte, zda lze informaci dostatečně ověřit a zda je pravdivá.

Krok 6: Vyhodnocení informace

- Sledujte vývoj informace a zhodnoťte její důvěryhodnost.
- V případě pochybností, proveďte opětovné ověření stávajících a nových informací.

13.1 Návrhy a opatření

Uvedený metodický model postupu ověření pravdivosti informací poskytuje čtenáři určitý návod, jak informaci identifikovat, ověřit ji a následně vyhodnotit. Každá relevantní informace by měla obsahovat zdroj, ze kterého čerpala, přesná data a fakta, měla by být v souladu s platnými předpisy a její ověření by nemělo být komplikované a zdlouhavé. V případě, že ověřování informací je komplikované, zdlouhavé a uvedená data nelze dohledat, stává se taková informace téměř neověřitelnou a čtenář by ji neměl uvěřit a dále ji prezentovat.

Návrhová opatření pro boj proti dezinformacím pro veřejnost:

Vzdělávání veřejnosti – důraz by měl být kladen na kritické myšlení a ověřování pravdivosti. Také posílení mediální gramotnosti.

Regulace na sociálních sítích – přísnější pravidla a kontrola publikovaných příspěvků, obrázků a videí s dezinformačním obsahem.

Použití vhodných nástrojů – například instalace add-on doplňků do webového prohlížeče, které mohou pomoci při identifikaci zmanipulovaného obsahu informace.

Platformy bojující proti dezinformacím – seznámení se s nimi a jejich využívání při nejasném výroku nebo informaci.

Relevantní média – vyhledávání médií, které jsou vázány etickým kodexem a informace před zveřejněním ověřují a poskytují tak informace, které jsou aktuální přesné a důvěryhodné.

ZÁVĚR

Dezinformace a jejich šíření představuje v poslední době významnou hrozbu, která vyžaduje komplexní přístup pro boj s tímto fenoménem. Hlavním cílem diplomové práce bylo poskytnout teoretický vstup do problematiky dezinformací, seznámení se platformami, které dezinformace vytváří a vyvracejí, seznámení se s dostupnými metodami a nástroji a zpracování metodického postupu pro ověření pravdivosti informací. Diplomová práce přináší ucelený přehled pojmů, které s dezinformacemi souvisí a nástrojů, pomocí kterých lze některé dezinformace zachytit.

Teoretická část diplomové práce definuje základní pojmy, základní právní rámec, strategické bezpečnostní dokumenty a také globální index míru, který nabízí vnímání států na základě tří důležitých oblastí. Jako významné hrozby v jednotlivých bezpečnostních dokumentech v kontextu dezinformací jsou uvedeny především, dezinformační kampaně, zhoršené mezinárodní prostředí, odolnost kybernetické, informační a zpravodajské oblasti a také hybridní působení, které je obtížně identifikovatelné.

Úvodní kapitola praktické části diplomové práce definuje pojem mediální gramotnost, představuje formu získávání informací, kdy velký nárůst v letech je patrný u elektronické pošty, sociálních médií a zpravodajství, dále pak prezentuje vývoj dezinformací v ČR a EU v letech 2019 – 2021. Dezinformace se často zaměřují na určitou skupinu osob a tím se tato skupina stává velmi zranitelnou a mnohdy proti těmto útokům nemůže bojovat. Platformy, které vznikly pro vyvracení nepravdivých výroků či dezinformací jsou velkými pomocníky v tomto boji. Pomáhají identifikovat do jaké míry je dezinformace pravdivá nebo lživá, jaké narativy se ve společnosti vyskytují a monitorují veřejný prostor.

Také uvedené metody a nástroje pomáhají přiblížit jakou formou k různým informacím přistupovat a jak lze některé informace ověřit. Pro přiblížení byly v diplomové práci představeny některé příspěvky, články a obrázky na které byly aplikovány uvedené nástroje. Některé nástroje pochybný obsah ihned identifikovaly a u některých je potřeba hlubší identifikace. I umělá inteligence může být nápomocná při identifikaci dezinformace, avšak stále je to systém, který pracuje s mnoha daty a může se stát, že se dopustí chyby. Proto je velmi důležité použití kritického myšlení, mediální gramotnost a ověřování dat a faktů.

V poslední části práce je navržen metodický postup pro ověření informací, který je určitým rámcem pro systematickou práci s informací a kritickým myšlením. Tento model zahrnuje

identifikaci informace, zdroj informace, ověření informace, ověření pomocí nástrojů, použití kritického myšlení a vyhodnocení informace.

Šíření dezinformací může mít dopad na každého z nás. Boj s šířením dezinformací je časově náročný a často zdlouhavý proces, kdy ověření informace zabere více času než samotné vytvoření dezinformace. Proto je důležité znát dostupné nástroje, využívat sílu internetu ve svůj prospěch a nenechat se oklamat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

About SouthFront, © 2015-2023. Online. South Front. Dostupné z: <https://southfront.press/about-southfront/>. [cit. 2024-02-06].

About The Post, © 1996-2024. Online. The Washington Post. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/about-the-post/>. [cit. 2024-02-20].

About Us, © 2024. Online. SPUTNIK International. Dostupné z: <https://sputnikglobe.com/docs/index.html>. [cit. 2024-02-06].

ALVAROVÁ, Alexandra, 2017. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton. ISBN 978-80-7553-492-7

Analyza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně, 2022. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. © 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>. [cit. 2024-02-27].

Arkansas Democrat-Gazette, 2016. Online. Clinton 'baby' grows up to be foundation deputy. Dostupné z: <https://www.arkansasonline.com/news/2016/jul/30/clinton-baby-grows-up-to-be-foundation-/>. [cit. 2024-01-15].

Audit národní bezpečnosti 2016, © 2023. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/audit-narodni-bezpecnosti.aspx>. [cit. 2023-12-27].

Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023. Praha: ©Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. ISBN 978-80-7441-099-4.

BITTMAN, Ladislav, 2000. *Mezinárodní dezinformace: černá propaganda, aktivní opatření a tajné akce*. Praha: Mladá fronta. Archiv (Mladá fronta). ISBN 80-204-0843-6.

BOESE, Alex, 2019. *Hroši žerou trpaslíky!*. Přeložil Eva KADLECOVÁ. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-2716-2.

BOLDI, Ladislav, 2022. *Sociální terorismus*. V Praze: Digital Policy Institute - millennium 3000. ISBN 978-80-11-02437-6.

Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, © 2024. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>. [cit. 2024-02-20].

Co je deepfake, jak je nebezpečný a jak ho poznat, 2023. Online. ©2012-2023. Dostupné z: <https://root-nation.com/cs/ua/articles-ua/tech-ua/ua-deepfake-yak-rozpiznaty/>. [cit. 2024-02-13].

Co je to hoax, © 2000-2024. Online. Hoax.cz. Dostupné z: <https://hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>. [cit. 2024-02-20].

Co jsou hybridní hrozby, © 2024. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>. [cit. 2024-02-20].

Co, kdo je Iniciativa Sníh z.s., © 2021. Online. Iniciativa Sníh,. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/co-kdo-je-iniciativa-snih/>. [cit. 2024-02-08].

CTHH přeložilo a do českého prostředí adaptovalo příručku pro boj s dezinformacemi RESIST, 2020. Online. Manipulátoři.cz. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/cthh-prelozilo-a-do-ceskeho-prostredi-adaptovalo-prirucku-pro-boj-s-dezinformacemi-resist/>. [cit. 2024-02-08].

Česká televize, 2018. Online. Elfové vyrazili na trolly. Proti dezinformacím bojují programátoři, ale i lékaři nebo hasiči. 4. 11. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/media/elfove-vyrazili-na-trolly-proti-dezinformacim-bojuji-programatori-ale-i-lekari-nebo-hasic-72779>. [cit. 2023-12-28].

Čeští elfové, © 2022. Online. Eldariel. Dostupné z: <https://eldariel.cesti-elfove.cz/>. [cit. 2023-11-06].

Čeští elfové, © 2022. Online. O nás. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/uvodni-strana/>. [cit. 2023-11-06].

ČT edu, 2022. Online. In: Trollí farmy. Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/2183-trolli-farmy>. [cit. 2023-12-27]

Deepfake, 2022. Online. Itnetwork. © 2024. Dostupné z: <https://www.itnetwork.cz/blog/deepfake-jak-rozpoznat-falesne-i-neexistujici-tvare->. [cit. 2024-02-13].

Děti a média. Online. Dostupné z: <https://www.deti-a-media.cz/>. [cit. 2024-02-20].

Dezinformace, 2022. Online. Česko v datech. © 2023. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/176-dezinformace/>. [cit. 2024-02-07].

DOMBROVSKÁ, Michaela a ŠIDLICHOVSKÁ, Zuzana, 2021. *Informační detox: jak si zjednodušit život v digitální době*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2920-1

E-Bezpečí, 2022. Online. Fact-checking vs. debunking. 30.10.2022. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/clanky-komentare/2854-fact-checking-vs-debunking>. [cit. 2023-12-27]

FTOREK, Jozef, 2017. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0605-9.

GREGOR, Miloš a MLEJNKOVÁ, Petra, 2018. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-1805-4

HALADA, Jan (ed.), 2015. *Marketingová komunikace a public relations: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3075-5.

HEICKERÖ, Roland., 2013. *The Dark Sides of the Internet: On Cyber Threats and Information Warfare*. Frankfurt am Main: Peter Lang, ©2013. ISBN 978-3-631-62478-4.

HOAX: Běžná úmrtí byla svedena na COVID-19, 2020. Online. Manipulátoři.cz. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-bezna-umrti-byla-svedena-na-covid-19/>. [cit. 2024-04-15].

ChatGPT 3.5, 2024. Online. Dostupné z: <https://chat.openai.com/c/98d62153-5204-4407-88c4-2816d9b72f30>. [cit. 2024-04-12].

Independent, 2023. Online. PARKER, Benjamin. World's most dangerous countries for 2023 revealed. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/most-dangerous-countries-2023-b2454258.html>. [cit. 2024-01-15].

INFORMATION DISORDER : Toward an interdisciplinary framework for research and policy making [online], 2017. [cit. 2023-10-05]. Dostupné z: <https://edoc.coe.int/en/media/7495-information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research-and-policy-making.html>

Intel Introduces Real-Time Deepfake Detector, 2022. Online. Intel. © Intel Corporation. Dostupné z: <https://www.intel.com/content/www/us/en/newsroom/news/intel-introduces-real-time-deepfake-detector.html#gs.4yh5t>. [cit. 2024-02-13].

Jednoduše: Umělá inteligence, ©2023. Přeložil Lenka STRNADOVÁ. Universum (Euromedia Group). Praha: Euromedia Group. ISBN 978-80-242-9293-9.

JURNEČKA, Oto, 2021. *Šest pilířů cenzury, aneb, Příručka moderního Koniáše*. Olomouc: Naštvané matky. ISBN 978-80-906573-9-7.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013. Online. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. © 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pravni-predpisy-a-koncepcni-materialy.aspx>. [cit. 2024-02-01].

Koronavirus: Přehled hlavních dezinformačních sdělení, © 2024. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.citacepro.com/dokument/QzsHDBhLUjd94kdw?kontrola=1>. [cit. 2024-04-15].

KOUKOLÍK, František, 2021. *Bulšit: o žvanění v organizacích, médiích, politice a vědě*. Praha: Galén. ISBN 978-80-7492-558-0

LINDWALL, Anneli Kimber a PAMMENT, Anneli Kimber, 2021. *FACT-CHECKING AND DEBUNKING A BEST PRACTICE GUIDE TO DEALING WITH DISINFORMATION*. Riga: NATO Strategic Communications Centre of Excellence. ISBN 978-9934-564-95-6.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, © 2023. Definice dezinformací a propagandy. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2023-10-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 - 2025, 2023. Online. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. Dostupné z: <https://nukib.gov.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/strategie-akcni-plan/>. [cit. 2023-12-27].

Nepodlehňte manipulacím. Online. Verifée. © 2023. Dostupné z: <https://verifée.ai/index.html>. [cit. 2024-02-13].

O nás, © 2023. Online. Bezpečnostní informační služba. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas/>. [cit. 2023-11-21].

O nás, 2022. Online. Infosecurity.sk. Dostupné z: <https://infosecurity.sk/o-stranke/>. [cit. 2024-02-20].

O nás, 2023. Online. Demagog.cz. Dostupné z: <https://demagog.cz/stranka/o-nas>. [cit. 2024-02-20].

O projekte. Online. Dostupné z: <https://blbec.online/preco>. [cit. 2024-02-20].

O sdružení, © 2024. Online. CZ.NIC. Dostupné z: <https://www.nic.cz/page/351/>. [cit. 2024-02-08].

Obecně známé informace o viru SARS-CoV-2 v roce 2020, 2023. Online. JIŘINCOVÁ, Helena. Iniciativa Sníh. © 2021. Dostupné z: <https://www.iniciativa-snih.cz/helena-jirincova-odpoved-na-popirani-existence-viru-sars-cov-2-a-jeho-spojzeni-s-onemocnenim-covid-19/>. [cit. 2024-04-15].

Obranná strategie České republiky 2023, 2023. Online. Ministerstvo obrany České republiky. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/Obranna_strategie_C_R_2023_final.pdf. [cit. 2023-12-27].

Our Mission, © 2024. Online. FactCheck.org. Dostupné z: <https://www.factcheck.org/about/our-mission/>. [cit. 2024-02-20].

Our Process, © 2020. Online. PolitiFact. Dostupné z: <https://www.politifact.com/article/2018/feb/12/principles-truth-o-meter-politifact-methodology-i/>. [cit. 2024-02-20].

PENNYCOOK, Gordon a RAND, David G., 2021. *The Psychology of Fake News*. Online. *Trends in Cognitive Sciences*. Roč. 2021, č. 5, s. 388-402. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.tics.2021.02.007>. [cit. 2023-11-07].

PHILLIPS, Tom a ELLEDGE, Jonn, 2023. *Konspirační teorie: historie obłudných teorií a jak jim nenaletět*. Přeložil Radka KNOTKOVÁ. V Brně: Jota. ISBN 978-80-7689-234-7.

POMERANTSEV, Peter, © 2019. *This Is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality*. New York: PublicAffairs. ISBN 978-1541762138.

POŽÁR, Josef, 2005. *Informační bezpečnost*. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-86898-38-5.

Prebunking: how to do it, 2021. Online. In: First Draft. Dostupné z: <https://firstdraftnews.org/articles/a-guide-to-prebunking-a-promising-way-to-inoculate-against-misinformation/>. [cit. 2024-03-04].

Prečo vznikla táto iniciatíva. Online. Konšpiratori.sk. Dostupné z: <https://konspiratori.sk/dovod-vzniku>. [cit. 2024-02-20].

PRINCE, Emma-Sue, 2016. *7 měkkých dovedností, které vás posunou kupředu*. Přeložil Helena HARAŠTOVÁ. Brno: © Albatros Media. ISBN 978-80-265-0451-1.

RESIST: příručka pro boj s dezinformacemi, 2018. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. © 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ke-stazeni-resist-prirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>. [cit. 2024-03-25].

Rozpoznání falešného videa, 2021. Online. CHIP. BurdaMedia Extra, © 2003—2024. Dostupné z: <https://www.chip.cz/rozspoznani-falesneho-videa-practicke-nastroje-automaticky-odhali-fake-zdroje>. [cit. 2024-02-13].

ŘEHKA, Karel, 2017. *Informační válka*. XXI. století. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2770-2.

SEDLÁK, Petr a KONEČNÝ, Martin, 2021. *Kybernetická (ne)bezpečnost: problematika bezpečnosti v kyberprostoru*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7623-068-2.

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2018/1808 ze dne 14. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2010/13/EU o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) s ohledem na měnící se situaci na trhu, 2018. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné také z: <https://mk.gov.cz/smernice-o-audiovizualnich-medialnich-sluzbach-cs-492>.

SPECIÁL: Střelba na Filosofické fakultě – odraz události na dezinformační scéně., 2023. Online. Čeští elfové. © 2024. Dostupné z: <https://cesti-elfove.cz/special-strelba-na-filosoficke-fakulte/>. [cit. 2024-03-05].

STEJSKAL, Jan, 2023. *Udržitelné zpravodajství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-5354-9.

TÁBORSKÝ, Jiří, 2020. *V síti (dez)informací: proč věříme alternativním faktům*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2014-7

TOMANDL, Jan, 2012. *Public relations a zpravodajství: vliv hluboké proměny žurnalistiky na teorii a praxi vztahů s médii*. Zlín: VeRBuM. ISBN 978-80-87500-28-6.

TOMANDL, Jan; ČUŘÍK, Jaroslav; MARŠOVSKÁ, Kristýna a FOJTOVÁ, Tereza, © 2020. *Krizová komunikace: principy - zkušenosti - postupy*. Promedia. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9636-3.

Trestněprávní úprava, © 2023. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/dezinformacni-kampane-trestnepravni-uprava-trestnepravni-uprava.aspx>. [cit. 2023-11-21].

VIDEO: Unikátní záběry Policie ČR zachytily okamžiky nejhoršího teroristického útoku v historii České republiky!, 2023. Online. AE NEWS. American European News, LLC. © 2024. Dostupné z: <https://aeronet.news/video-unikatni-zabery-policie-cr-zachytily-okamziky-nejhorsiho-teroristickeho-utoku-v-historii-ceske-republiky-sileny-strelec-vyzbrojeny-karabinou-zev-308-win-ar10-s-dalekohledem-na-nastavci/>. [cit. 2024-03-25].

Vision of Humanity, 2023. Online. Institute for Economics & Peace. © 2024. Dostupné z: <https://www.visionofhumanity.org/maps/#/>. [cit. 2024-03-07].

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022, © 2023. Online. Bezpečnostní informační služba. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2022-2cd547c8.html>. [cit. 2023-12-27].

Zelenskyj a představitelé EU zneužití ve fotomontáži, 2024. Online. Demagog.cz. Dostupné z: <https://demagog.cz/diskuze/zelenskyj-a-predstavitele-eu-zneuzeni-ve-fotomontazi>. [cit. 2024-03-25].

ZPĚVÁK, Aleš; FÍLA, František; JONÁKOVÁ, Tereza a VÍŠEK, Jiří, 2014. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-044-0.

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021, 2022. Online. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Statistiky kriminality - dokumenty. © 2024. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>. [cit. 2024-02-03].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AI	Artificial Intelligence – umělá inteligence
atd.	a tak dále
BIS	Bezpečnostní informační služba
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ChatGPT	Chat Generative Pre-trained Transformer
NATO	Severoatlantická aliance
NÚKIB	Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
PR	Public relations
tj.	To je
tzv.	Takzvaný
USA	Spojené státy americké

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Prolínání špatných informací (INFORMATION DISORDER : Toward an interdisciplinary framework for research and policy making, 2017) (zpracování: vlastní).	14
Obrázek 2 Titulek Weekly World News (Arkansas Democrat-Gazette, 2016).....	16
Obrázek 3 Odolný systém zajištění kybernetické bezpečnosti (Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky 2021 - 2025, 2023)	29
Obrázek 4 Analýza oblastí „Úkoly ochrany obyvatelstva“ (Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013)	30
Obrázek 5 Snapshot globálního indexu míru (Independent, 2023)	33
Obrázek 6 Index mediální gramotnosti v roce 2021 (Dezinformace, 2022)	37
Obrázek 7 Schopnost rozeznat dezinformaci v EU a ČR (Dezinformace, 2022).....	38
Obrázek 8 Nejnavštěvovanějších dezinformačních weby v ČR v letech 2019 - 2021 (měsíční návštěvnost v tis.) (Dezinformace, 2022)	40
Obrázek 9 Počty článků na monitorovaných dezinformačních webech v ČR v letech 2019 – 2021 (Dezinformace, 2022)	41
Obrázek 10 Procentuální vyjádření setkání se občanů států EU s dezinformacemi (Dezinformace, 2022)	41
Obrázek 11 Swimline diagramy cesty šíření dezinformace (zpracování: vlastní pomocí programu yEd)	49
Obrázek 12 Screen upozornění na zavádějící obsah webu ac24.cz pomocí doplňku Detektor dezinformačních webů (zpracování: vlastní)	53
Obrázek 13 Screen zobrazení modrého znaku doplňku Štít proti hoaxům (zpracování: vlastní)	53
Obrázek 14 Screen zobrazení výstražného znaku doplňku Štít proti hoaxům (zpracování: vlastní)	54
Obrázek 15 Screen ověření obrázku na vyhledávači Google Chrome pomocí ověřovacího doplňku InVID (zpracování: vlastní)	55
Obrázek 16 Komunikační možnosti práce s prebunkingem, (Prebunking: how to do it, 2021), (zpracování: vlastní pomocí programu yEd)	60
Obrázek 17 Vývojový diagram cesty ověření informací (zpracování: vlastní v programu yEd).....	63
Obrázek 18 Screen článku AE News o střelbě na Filozofické fakultě (VIDEO: Unikátní záběry Policie ČR zachytily okamžiky nejhoršího teroristického útoku v historii České republiky!, 2023)	65
Obrázek 19 Screen doplňku Veriffee (zpracování: vlastní).....	66
Obrázek 20 Studenti ukrývající se na ochozu budovy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (VIDEO: Unikátní záběry Policie ČR zachytily okamžiky nejhoršího teroristického útoku v historii České republiky!, 2023)	66
Obrázek 21 Screen výsledku prověření fotografie pomocí nástroje TinEye (zpracování: vlastní)	67

Obrázek 22 Vlevo fotomontáž obrázku, vpravo původní fotografie. (Zelenskyj a představitelé EU zneužití ve fotomontáži, 2024).....	68
Obrázek 23 Příspěvek na sociální síti s upravenou fotografií a možností ověření pomocí doplňku InVID (zpracování: vlastní).....	69
Obrázek 24 Screen výsledku prověření fotografie pomocí nástroje TinEye (zpracování: vlastní)	69
Obrázek 25 Screen vytvoření dezinformace na téma přijetí eura (ChatGPT 3.5, 2024)	71
Obrázek 26 Screen posouzení zprávy pomocí umělé inteligence (ChatGPT 3.5, 2024).....	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Nejvíce mírumilovné země světa pro rok 2023 (Vision of Humanity, 2023), (zpracování: vlastní)	34
Tabulka 2 Nejnebezpečnější země světa pro rok 2023 (Vision of Humanity, 2023) (zpracování: vlastní)	34
Tabulka 3 Vybrané aktivity prováděné osobami na internetu (Statistická ročenka České republiky 2022, 2022) (zpracování: vlastní).....	39